

การวิพากษ์วิจารณ์สถาบันศาสนาและสังคม

เดอะ คิวไนน์ คอมเมดี้ มีที่มาจากความศรัทธาในคริสต์ศาสนาและทัศนคติต่อเหตุการณ์ในสังคมร่วมสมัย กวีนิพนธ์เรื่องนี้จึงมีแก่นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อความศรัทธาในคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกและมีรายละเอียดเป็นบทวิพากษ์วิจารณ์การเมืองและสังคมร่วมสมัยซึ่งได้แก่ การแย่งชิงอำนาจระหว่างฝ่ายคริสต์จักรและฝ่ายอาณาจักรซึ่งหมายถึงการแย่งชิงอำนาจระหว่างเกวลฟ์และฝ่ายกิเบลลีน ความตกต่ำของสถาบันศาสนา สถาบันการปกครองและสถาบันครอบครัว

3.1 การวิพากษ์วิจารณ์การแย่งชิงอำนาจของคริสต์จักรและอาณาจักร

จุดเริ่มต้นของปัญหาที่นำมาสู่เหตุการณ์ทางการเมืองร่วมสมัยของผู้ประพันธ์คือ ความขัดแย้งทางการเมืองที่มีพื้นฐานมาจากดินแดนต่าง ๆ ในอิตาลีถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ตอนเหนือประกอบด้วยเมืองที่เป็นนครรัฐเสรีในแคว้นทัสกานี ตอนกลางเป็นรัฐพระสันตะปาปา (The Papal States) และตอนใต้คือซิซิลีและเนเป็ลส์ซึ่งเป็นอาณานิคมของพวกนอร์แมน ดังนั้นดินแดนตอนเหนือจึงเป็นที่หมายปองของจักรพรรดิแห่งอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์และพระสันตะปาปาในการที่จะแผ่ขยายอิทธิพลเข้าไปเพื่อครอบครอง

ในคริสต์ศตวรรษ 12-13 ดินแดนตอนเหนือได้แบ่งขั้วทางการเมืองออกเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายเกวลฟ์ (Guelphs) และฝ่ายกิเบลลีน (Ghibellines) ตามการต่อสู้เพื่อแย่งชิงกันครอบครองอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ของราชวงศ์บาวาเรีย (Bavaria) และราชวงศ์สวาเบีย (Swabia) โดยชื่อเกวลฟ์ได้มาจาก Welf อันเป็นชื่อตระกูลของพระเจ้าฮอดโด้ที่ 4 แห่งบาวาเรีย (Otto 4) ส่วนชื่อกิเบลลีน ได้ชื่อมาจากปราสาทของราชวงศ์โฮเฮนสตาเฟิน (Hohenstaufen) คือ Waiblingen ที่เมืองฟลอเรนซ์บรรดาผู้มีเชื้อสายขุนนางเก่าแก่จะอยู่ฝ่ายกิเบลลีน ส่วนฝ่ายเกวลฟ์มีสมาชิกเป็นพวกพ่อค้าของเมือง ดังนั้นฝ่ายกิเบลลีนจึงมีความสัมพันธ์อันดีกับจักรพรรดิเยอรมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับราชวงศ์โฮเฮนสตาเฟินตั้งแต่จักรพรรดิเฟรเดอริกที่ 1 บาร์บารอสซา (Emperor Frederick Barbarossa) จนถึงจักรพรรดิองค์สุดท้ายของราชวงศ์คือจักรพรรดิคอนราดที่ 4 (Emperor Conrad 4) ส่วนฝ่ายเกวลฟ์แสวงหาอำนาจจากพระสันตะปาปาและพระผู้ใหญ่มากกว่าโดยสรุปการต่อสู้ของฝ่ายเกวลฟ์และกิเบลลีนจึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นเรื่องราวการแย่งชิงอำนาจระหว่างฝ่ายอาณาจักรและ

ฝ่ายศาสนจักร¹

เมื่อฝ่ายศาสนจักรเห็นว่าไม่มีกองทัพจึงหันไปหากษัตริย์ฝรั่งเศสโดยเอาดินแดนบางส่วนในอิตาลีเป็นข้อเสนอจึงยังทำให้ความวุ่นวายที่มีมากอยู่แล้วในอิตาลีเพิ่มขึ้นเป็นอีกเท่าตัว

3.1.1 จุดเริ่มต้นของความขัดแย้งระหว่างฝ่ายเกวลท์กับฝ่ายกิเบลลินในเมืองฟลอเรนซ์

เมืองฟลอเรนซ์มีความแตกแยกที่เกิดจากการแบ่งพรรคแบ่งพวกซึ่งมีที่มาจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วจนเกิดมีการรวมกลุ่มทางการเมืองที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันขึ้นเพื่อสงวนสิทธิของฝ่ายตน ปี ค.ศ. 1177-1179 ตระกูลอุแบร์ตีซึ่งมีเชื้อสายขุนนางพยายามที่จะคุมเสียงส่วนใหญ่ในคณะบริหารเมือง ซึ่งเป็นการเพิ่มความขัดแย้งต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการระงับปัญหาความขัดแย้งทั้งหลายในปี ค.ศ. 1207 เมืองฟลอเรนซ์จึงนำเอารูปแบบการปกครองที่เมืองต่างๆ ในเขตลอมบาร์ดีใ้ชื่อมาใช้บ้าง คือรูปแบบการปกครองที่มีการแต่งตั้ง *podesta* หรือ นายกเทศมนตรีซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่มาจากต่างเมืองเข้ามาปกครองและบริหารกิจการภายในเมือง ซึ่งจะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 1 ปีเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะไม่มีการโยกย้ายอำนาจกับตระกูลใหญ่ ๆ ในเมืองฟลอเรนซ์ ผู้ประพันธ์เชื่อว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความเกลียดชังในเมืองฟลอเรนซ์ และเป็นเหตุการณ์ที่แบ่งขั้วทางการเมืองที่ชัดเจนก็คือ การฆาตกรรมบวอนเดลมอนเต เดอี บวอนเดลมอนตี (Buondelmonte dei Buondelmonti) จนอาจกล่าวได้ว่าเขาฝังใจกับการฆาตกรรมครั้งนี้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งระหว่างฝ่ายเกวลท์และฝ่ายกิเบลลินในเมืองฟลอเรนซ์ และส่งผลให้เกิดความวุ่นวายทางการเมืองตลอดระยะเวลาหลายสิบปี ดังนั้นจึงมีบทวิพากษ์วิจารณ์ที่มาของเหตุการณ์ รวมทั้งความรู้สึกที่เขามีต่อเหตุการณ์นี้

ในนรกขุมที่ ๓ ซึ่งเป็นสถานที่ลงโทษพวกตะกละ โดยการถูกบังคับให้กินโคลนและของเสีย ดันเตได้พบตัวละครซัคโกและถามเขาว่า มอสกา (Mosca) อยู่ที่ใดในนรก

Jacopo Rusticucci, Arrigo and Mosca, (...)

He said: `They are among the blackest souls:

For various faults have dragged them further down:

If you go lower, you will be able to see them.

Inferno 6. 80..., 85-87.

¹ สรุปความจาก Maria Luisa Rizzatti, *The Life & Times of Dante*, trans. Salvator (London : Hamlyn, 1967), p. 22.

จากข้อความดังกล่าวตัวละครซึกโกตอบคืนต่อว่ามอสกา อยู่ในนรกเนื่องจากได้กระทำ ความผิดมหันต์ เพราะฉะนั้นมอสกาจึงน่าจะเป็นจุดมุ่งหมายที่ภูคาวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ทางการเมืองในอดีต และน่าจะเป็นเหตุการณ์การยุบให้สังหารบวเนลมอนเตในปี ค.ศ. 1215 เนื่องจากเขาสร้างตัวละครมอสกาให้อยู่ในนรกขุมที่ 8 เหวที่ 9 ซึ่งเป็นสถานที่ลงทัณฑ์พวกที่ก่อให้เกิดสามัคคีเภท ซึ่งเขาก็ยกข้อความที่มอสกาแนะนำและเป็นแรงบันดาลใจให้ตระกูลอามีเดอี (Amidei) ตกลงใจที่จะต้องสังหารบวเนลมอนเต

Cried: ` You will remember Mosca,
Who said, alas, "When it is done it is finished."
Which brought much trouble to the Tuscan people.'

Inferno 28. 106-108.

จากบทสนทนาระหว่างดันเดกับตัวละครมอสกาแสดงให้เห็นว่า การฆาตกรรม บวเนลมอนเตเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การล้างแค้นระหว่างฝ่ายเกวลฟีและกิเบลลินในเมืองฟลอเรนซ์ซึ่งความแตกแยกไม่เพียงแต่เกิดกับชาวฟลอเรนซ์ แต่ยังสามารถขยายอาณาบริเวณออกไปทั่วแคว้นทัสคานีด้วย จะเห็นว่าผู้ประพันธ์ใช้แนวคิดคริสต์ศาสนาเรื่องหลักความรักระหว่างเพื่อนมนุษย์ตัดสินการกระทำของมอสกาและสร้างตัวละครมอสกาไว้ในนรกขุมที่ 8 เหวที่ 9 และสอดแทรกบทวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์การก่อให้เกิดสามัคคีเภทของมอสกา

เขาไม่เพียงรู้สึกโกรธและเกลียดชังการกระทำครั้งนี้ที่นำความหายนะมาสู่เมือง เขายังรู้สึกเสียดายความสุขที่เคยมีมาและน่าจะมีอยู่คู่มืองและคร่ำครวญเสียดายใจต่อเหตุการณ์น้ำผึ้งหยดเดียวครั้งนี้ผ่านตัวละครกัชชากวีดา (Caciaquida) ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของเขา บนสวรรค์ชั้นดาวอังคาร

O Buondelmonte, how ill-omened was your flight
From their wedding at the advice of another:
Many would be happy who are now sad
If God had delivered you to the river Ema
The first time you ever set foot in the city.

Paradiso 16. 139-143.

จากข้อความดังกล่าวงานแต่งงานนั้นคือการแต่งงานระหว่างบวเนลมอนเตกับสตรีจากตระกูลโดนาตี (Donati) ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ตระกูลอามีเดอีโกรธ เพราะว่าบวเนลมอนเตได้หมั้นหมายกับสตรีจากตระกูลอามีเดอีก่อนแล้ว ส่วนสาเหตุที่ผิดสัญญาเนื่องมาจากคำเชิญชวนของหญิงจากตระกูลโดนาตี ดังนั้นงานแต่งงานที่เกิดจากการผิดคำสัญญาจึงเป็นที่มาของความริ้วฉานระหว่างตระกูลโดนาตีและตระกูลอามีเดอี มอสกาแนะนำให้สังหารบวเนลมอนเตเพื่อเป็นการล้างแค้นให้ตระกูลอามีเดอี ตามประวัติศาสตร์ตระกูลบวเนลมอนเตอยู่แถบมอนเตบัวนี

(Montebuoni) ต่อมาบรรพบุรุษของตระกูลก็ได้ข้ามแม่น้ำอีมา (Ema) เข้ามายังเมืองฟลอเรนซ์ จะเห็นว่าผู้ประพันธ์ปรารถนาให้พระเจ้าคลบัลคาลให้บรรพบุรุษของตระกูลจมลงไปในแม่น้ำอีมาตายเสียตั้งแต่คราวอพยพเข้ามาในเมืองฟลอเรนซ์ หมายความว่าถ้าไม่มีตระกูลบวนเดลมอนเตอยู่ในเมืองฟลอเรนซ์ เหตุการณ์การฆาตกรรมบวนเดลมอนเตในปี ค.ศ. 1215 และความแตกแยกระหว่างฝ่ายเกวลฟ์และฝ่ายกิเบลลีนก็จะไม่บังเกิดขึ้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นความปรารถนาที่ไม่มีวันเป็นจริงของผู้ประพันธ์ แต่ทำให้เราทราบว่าเขาไม่ต้องการให้มีความแตกแยกระหว่างฝ่ายเกวลฟ์และฝ่ายกิเบลลีนในเมืองฟลอเรนซ์

จากการที่ผู้ประพันธ์พาคพิงถึงเรื่องราวของบวนเดลมอนเตและมอสกา เรื่องการอพยพของตระกูลบวนเดลมอนเตจึงสามารถบ่งบอกได้ว่าเขาให้ความสำคัญแก่เรื่องนี้ในฐานะที่เป็นจุดเริ่มต้นของความแตกหักระหว่างตระกูลใหญ่ๆ ของเมืองฟลอเรนซ์และเป็นที่มาของการล้างแค้นของฝ่ายเกวลฟ์และฝ่ายกิเบลลีน หรือการฆาตกรรมบวนเดลมอนเตเป็นที่มาของความเกลียดชังระหว่างฝ่ายเกวลฟ์และฝ่ายกิเบลลีนในเมืองฟลอเรนซ์

3.1.2 การพ่ายแพ้ของฝ่ายเกวลฟ์ที่มอนตาเปร์ตี* ในปี ค.ศ. 1260

หลังจากเหตุการณ์การฆาตกรรมบวนเดลมอนเตในปี ค.ศ. 1215 แล้ว ตระกูลบวนเดลมอนเตเป็นผู้นำฝ่ายเกวลฟ์ ตระกูลอุแบร์ตีเป็นผู้นำฝ่ายกิเบลลีน นับเป็นการแบ่งขั้วทางการเมืองไปโดยปริยาย ความแค้นระหว่างสองฝ่ายดำเนินต่อมาเป็นเวลาถึง 33 ปี ก็ยังไม่มีฝ่ายใดได้ชัยชนะอย่างเด็ดขาด จนกระทั่งปี 1260 ฝ่ายเกวลฟ์จึงพ่ายแพ้สงครามที่มอนตาเปร์ตี และมีบทวิพากษ์วิจารณ์ถึงสงครามครั้งนี้ด้วย โดยการสร้างตัวละครฟารินาตา เคีย อุแบร์ตี (Farinata degli Uberti) แม่ทัพคนสำคัญของฝ่ายกิเบลลีน

Then said : 'They were fiercely in opposition
To me and my ancestors and my party,
So that on two occasions I scattererd them.'
'If they were driven out, they came back
From wherever they were , both times,' I said;
'But yours have not well learned that trick.'

Inferno 10. 46-51.

*ดูแผนที่ประกอบที่ภาคผนวก รูปที่ 17 และ 18 หน้า 206-207.

จากข้อความดังกล่าวเป็นรายละเอียดโดยสังเขปของการต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจของทั้งสองฝ่ายซึ่งได้แก่จำนวนครั้งที่รบและผลของการรบตั้งแต่ปี ค.ศ. 1248-1260 กล่าวคือฝ่ายกิเบลลินสามารถขับไล่ฝ่ายเกวลฟี่ออกจากเมืองฟลอเรนซ์ได้ถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกในปี ค.ศ.1248 และครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1260 และการพ่ายแพ้ของฝ่ายกิเบลลินทั้งสองครั้งในปี ค.ศ.1251 ที่ฟีกไลน์ (Figline) และที่เบนเวนโตในปี ค.ศ.1266

ตัวละครฟารินารู้สึกเศร้าโศกเสียใจกับเหตุการณ์การพ่ายแพ้ของฝ่ายกิเบลลินมาก เพราะวฟารินาตาเสียชีวิตในปี ค.ศ.1265 จึงเป็นครั้งแรกที่ตัวละครฟารินาตาได้รับทราบถึงการพ่ายแพ้ของฝ่ายกิเบลลินในปี ค.ศ.1266 การที่ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครให้มีลักษณะเช่นนี้นั้นมีที่มาจากสงครามที่มอนตาเปร์ตี

He said : 'If they have ill acquired that trick ,
It tortures me more than the bed that I lines on.

Inferno 10. 77-78.

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าฟารินาตารักฝ่ายกิเบลลินมากกว่าตัวเอง หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้ประพันธ์ยกย่องความซื่อสัตย์และความเป็นผู้นำของฟารินาตา

จากการศึกษาเหตุการณ์รบในสมรภูมิมอนตาเปร์ตี แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ต้องการจะวิพากษ์วิจารณ์ ความรุนแรงของสงคราม ผู้ที่ทรยศต่อฝ่ายเกวลฟี่ ผลร้ายที่ติดตามต่อมา และผู้ที่กระทำความดีสมควรแก่การยกย่อง

And if you would return to the sweet world,
Tell me : Why is that people so relentless
'Against my kindred in all the laws it makes ?'
So I said to him : The tortures and the massacres
Which caused the Arbia to be coloured red,
Caused also these speeches in our temple.'

Inferno 10. 82-87.

ข้อความดังกล่าวคือผลร้ายของสงครามที่ส่งผลต่อคนในตระกูลอุแบร์ตีและความรุนแรงของสงครามที่มีบันทึกว่าทำให้แม่น้ำอาร์เบีย (Arbia) กลายเป็นสีแดง

ชาวฟลอเรนซ์ฝ่ายเกวลฟี่แทบทุกบ้านต้องสูญเสียสามีและลูกชายไป ความเกลียดชังที่มีต่อฟารินาตาไม่ได้หมดไปจึงส่งผลต่อลูกหลานในตระกูลอุแบร์ตี ฉะนั้นเมื่อฝ่ายเกวลฟี่กลับมามีอำนาจในปี ค.ศ.1266ได้มีการออกกฏนิรโทษกรรมแก่ฝ่ายกิเบลลิน ให้สามารถกลับเข้ามาในเมือง

ได้ ยกเว้นคนในตระกูลอูแบร์ตีเท่านั้นที่ไม่ได้รับการนิรโทษกรรมและถูกประกาศว่าเป็นศัตรูของรัฐบาล และหากถูกจับได้จะมีโทษหนักถึงขั้นตัดศีรษะ ถึงแม้ฟารินาตาจะเสียชีวิตไปแล้วถึง ๒๐ ปี เขายังถูกประกาศว่าเป็นพวกนอกรีต ศพของเขาจึงถูกขุดขึ้นมาและนำออกไปทิ้งนอกดินแดนศักดิ์สิทธิ์² จึงเป็นสาเหตุที่ผู้ประพันธ์วางตัวละครฟารินาตามารับโทษที่นี้ และเป็นการนำเสนอแนวคิดคริสต์ศาสนาเกี่ยวกับหลักความเชื่อที่ถูกต้องซึ่งเป็นอิทธิพลของคริสต์ศาสนา ส่วนเหตุการณ์ต่างๆ ที่ถูกหลานในตระกูลอูแบร์ตีต้องมารับกรรมของบรรพบุรุษแสดงให้เห็นถึงความไร้มนุษยธรรมและไร้เหตุผลของชาวเมืองฟลอเรนซ์ ที่ให้ความสำคัญแก่สิ่งที่มองเห็นภายนอก เช่น ชื่อพรรค ชื่อตระกูลเป็นต้น ชาวเมืองฟลอเรนซ์เล่าสืบต่อกันมาว่าความรุนแรงของสงครามได้ทำให้แม่น้ำอาร์เบียกลายเป็นสีแดง ซึ่งผู้ประพันธ์ก็ได้ทราบเรื่องราวสงครามนองเลือดครั้งนี้จากลุงของเขา และนำเอาคำบอกเล่าอันนี้มาประกอบการบรรยายความรุนแรงของสงครามที่มอนตาเปร์ตี

หลังจากที่ชัยชนะเป็นของฝ่ายกิเบลลิน เมืองซิเอนา และทัพของกษัตริย์แมนเฟรดได้มีการตกลงกันที่เอมโปลี (Empoli) หลายฝ่ายเห็นสมควรว่าจะทำลายเมืองฟลอเรนซ์ให้พินาศและมีฐานะเป็นเพียงหมู่บ้านเล็กๆ เพื่อประโยชน์สุขของฝ่ายกิเบลลิน เวลานั้นฟารินาตาเป็นบุคคลเดียวในบรรดาขุนพลทั้งหมดที่ยืนขึ้นและประกาศอย่างเด็ดเดี่ยวว่า แม้เขาจะยื่นมือค้ำปกป้องเมืองฟลอเรนซ์เพียงคนเดียวเขาก็จะทำ เมื่อทุกฝ่ายได้ยินได้ฟังฟารินาตาพูดเช่นนี้ต่างพากันเกรงกลัวความกล้าหาญและอิทธิพลที่เขาได้อยู่ เคนท์จอร์ดาโนเห็นว่าหากคัดค้านฟารินาตาจะก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นภายในพรรคจึงตกลงกันใหม่ว่าจะไม่ทำลายเมืองฟลอเรนซ์³

วีรกรรมครั้งนี้ของฟารินาตายังใหญ่และน่าชื่นชมมากในฐานะของคนที่มีความรู้สึกรักเมืองฟลอเรนซ์เท่าชีวิตและเพื่อเป็นการตอบแทนความกล้าหาญและความดีของฟารินาตา เขาจึงสร้างตัวละครฟารินาตาพูดถึงวีรกรรมของคนอย่างภาคภูมิใจและสง่างามสมศักดิ์ศรีของนายพลผู้กล้าพร้อมกับแสดงว่าความคิดเรื่องการทำลายเมืองฟลอเรนซ์เป็นสิ่งที่ไร้เหตุผล

He sighed and shook his head, and then replied:

'In that I was not the only one; and certainly

² สรุปความจาก Dante Alighieri, *The Divine Comedy. Inferno*, trans. Singleton (New Jersey: Princeton University, 1970), p. 148.

³ สรุปความจาก *Ibid.*, p. 148.

I should not have moved with others, **without reason.**

But I was the only one, when it was agreed

To carry out the plan of destroying Florence,

To stand up openly in her defend.'

Inferno 10. 88-93.

ความพ่ายแพ้ของฝ่ายเกวลฟีที่สมรภูมิมอนตาแปร์ตีในปีค.ศ.1260 สาเหตุหลักนั้นเนื่องมาจาก ความประมาทของฝ่ายเกวลฟีเอง การคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำของฟารินาดาและ ความไม่คุ้นเคยกับสมรภูมิรบของฝ่ายเกวลฟี อย่างไรก็ตามสิ่งที่ถูกวิพากษ์ด้วยคือ การทรยศของ บอกกา ตัวละครบอกกาจึงอยู่ที่นรกขุมที่ 9 ซึ่งเป็นนรกขุมที่ลงโทษพวกทรยศและพวกอกตัญญู ตัวละครบอกกาได้อยู่ในแดนอันเตโนราซึ่งเป็นสถานที่ลงโทษผู้ที่ทรยศประเทศและพรรค ส่วน ความผิดที่ตัวละครบอกกาต้องมาอยู่ในนรกขุมนี้ก็คือ การทรยศฝ่ายเกวลฟีซึ่งเป็นฝ่ายตนเองใน สงครามที่มอนตาแปร์ตี โดยการตัดแขนนายทัพ ผู้ถือธงชัยของฝ่ายเกวลฟี เมื่อธงชัยที่กำลังโบก สะพัดหล่นลงที่พื้นก็ก่อให้เกิดความสับสนขึ้นในกองทัพของฝ่ายเกวลฟีจึงเป็น โอกาสให้ฝ่าย กิเบลลิโน โจมตีหนักขึ้น จนฝ่ายเกวลฟีไม่สามารถตั้งตัวได้และพ่ายแพ้ในที่สุด

Weeping he cried out : 'Why do you tread on me?

If you have not come to increase the vengeance

Of Montaperti, why do you molest me? (...)

'Now,' I said , 'There is no need for you to speak,

You filthy traitor; for now and to your shame,

I will take back a true report of you.'

Inferno 32. 79-81...,109-111.

ข้อความดังกล่าวคือการวิพากษ์ว่าบอกกาเป็นคนทรยศฝ่ายเกวลฟีในสงครามที่ มอนตาแปร์ตี จากเรื่องราวของบอกกาเห็นได้ชัดว่าผู้ประพันธ์นำแนวคิดคริสต์ศาสนาเป็นบรรทัด ฐานในการตัดสินการกระทำของบอกกาซึ่งก็คือการทรยศต่อพรรคพวก และเขาก็ได้ประจาน ความทรยศของบอกกาลงในบทกวีของเขา

สาเหตุที่สร้างตัวละครฟารินาดาและบอกกาเพื่อวิพากษ์วิจารณ์สงครามที่มอนตาแปร์ตี เนื่องจากบุคคลทั้งสองมีบทบาทสำคัญ กล่าวคือฟารินาดาเป็นแม่ทัพที่นำชัยมาสู่ฝ่ายกิเบลลิโนและ บอกกาเป็นผู้ทรยศจนเป็นเหตุให้ฝ่ายเกวลฟีพ่ายแพ้ จากการศึกษาดังกล่าวทั้งสองจึงเห็นถึงความ รุนแรงของสงครามที่มอนตาแปร์ตี ผลร้ายของสงครามที่มีต่อผู้บริสุทธิ์ ความกล้าหาญของ ฟารินาดาและการทรยศของบอกกา

3.1.3 การพ่ายแพ้ของฝ่ายกิเบลลินที่เบเนเวนโต* ในปี ค.ศ. 1266

สงครามที่เบเนเวนโตคือสงครามระหว่างพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 แห่งอองจู (Chales 1 of Anjou) และกษัตริย์แมนเฟรด (Manfred) สงครามครั้งนี้จึงหมายถึงการปะทะกันระหว่างราชวงศ์คาเปเทียนและราชวงศ์โฮเฮนสไตเฟน การแทรกแซงของสถาบันศาสนาเป็นต้นตอของสงคราม โดยพระสันตะปาปาเออร์บันที่ 4 (Pope Urban 4) ทรงรื้อฟื้นการต่อต้านราชวงศ์โฮเฮนสไตเฟนซึ่งส่งผลต่อเนื่องมาถึงยุคของพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 4 (Pope clement 4)

จากการศึกษาตัวละครกษัตริย์แมนเฟรดพบว่ามิบทวิพากษ์พระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 4 และพระสังฆราชแห่งโคเซนซา

If then the shepherd of Cozensa,
Set on my tracks by Clement, to hunt me down,
Had but read carefully that page in God,
The bone of my body would still lie
At the head of the bridge by Benevento,
And still be guarded by those heavy stones.

Purgatorio 3. 124-129.

จากบทสนทนาของตัวละครกษัตริย์แมนเฟรดที่ได้แสดงตัวโดยการเปิดบาดแผลที่ได้รับจากการร่วมรบที่เบเนเวนโตจึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญแก่วีรกรรมครั้งนี้ของพระองค์ เพราะเป็นการแสดงความกล้าหาญอย่างชายชาตินักรบในการตัดสินใจลงไปในสนามรบเพียงลำพัง ดังนั้นบาดแผลที่หน้าผากและหน้าอกจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจและเกียรติยศ ส่วนสงครามที่เบเนเวนโตเป็นสงครามที่ก่อตัวจากความขัดแย้งของฝ่ายเกวลท์และฝ่ายกิเบลลินส่วนหนึ่ง แต่ส่วนสำคัญนั้นเป็นการแทรกแซงจากพระสันตะปาปาเออร์บันที่ 4 โดยการชักนำเอากษัตริย์ฝรั่งเศสเข้ามาพัวพันการเมืองในอิตาลีโดยการเปลี่ยนตำแหน่งวุฒิสมาชิกแห่งกรุงโรม (senator of Rome) จากกษัตริย์แมนเฟรดเป็นพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 แห่งอองจู ด้วยเหตุผลที่ว่าพระสันตะปาปา เป็นชาวฝรั่งเศสและเกรงกลัวภัยจากราชวงศ์โฮเฮนสไตเฟนจะมาแย่งชิงอำนาจในอิตาลีไปจากสถาบันศาสนา

* ดูแผนที่ประกอบที่ภาคผนวก รูปที่ 15 หน้า 205.

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสงครามที่มอนตาเปร์ตีกับที่เบเนเวนโตจะเห็นความแตกต่างหลายด้าน ประการแรกคือบุคคลที่ถูกเลือกให้เล่าเรื่อง กล่าวคือในสงครามเบเนเวนโต ผู้เล่าคือตัวละครกษัตริย์แมนเฟรด ในขณะที่สงครามมอนตาเปร์ตีผู้เล่าเรื่องคือตัวละครฟารินาตา ทั้งสองมีฐานะทางสังคมที่แตกต่างกัน ส่วนขอบเขตของสงครามจะเห็นได้ชัดว่าสงครามที่มอนตาเปร์ตีเป็นสงครามระหว่างเมืองฟลอเรนซ์กับเมืองซิเอนา อาณาบริเวณของการรบจึงอยู่ในบริเวณดินแดน 2 เมือง แต่ผลของสงครามก็นำความหายนะมาสู่ประชาชนมากมาย ส่วนสงครามที่เบเนเวนโตเป็นเหตุให้กษัตริย์แมนเฟรดสิ้นพระชนม์และอาณาบริเวณกินเนื้อที่กว้างมากเพราะเริ่มตั้งแต่ตอนเหนือของอิตาลีตามการเคลื่อนย้ายทัพของพระเจ้าชาร์ลส์ลงไปถึงตอนใต้ กล่าวได้ว่าเป็นสงครามระดับชาติมากกว่าจะเป็นสงครามระดับท้องถิ่น ประการที่สองสงครามที่เบเนเวนโตเป็นการปะทะกันระหว่าง 2 ราชวงศ์ใหญ่ในยุโรปคือราชวงศ์คาเปเทียนกับราชวงศ์โฮเฮินสไตน์เฟินซึ่งการเผชิญหน้าดังกล่าวเป็นการชักนำของพระสันตะปาปาเออร์บันที่ 4 ผลกระทบจึงมีแก่ชนทุกระดับชั้นตั้งแต่กษัตริย์ ขุนนาง เหล่าทหาร พ่อค้า นายธนาคาร ประชาชนชาวอิตาลี พระสันตะปาปาประกาศว่าการรบครั้งนี้เป็นการรบกับศัตรูของศาสนาคือกษัตริย์แมนเฟรด เพราะฉะนั้นผู้ร่วมรบทุกคนคือผู้ที่รับใช้ศาสนาและทุกคนจะได้รับการอภัยโทษบาปเท่าเทียมกับนักรบในสงครามครูเสด เห็นได้ชัดเจนว่าพระสันตะปาปาเอาศาสนามาบังหน้าหรือแอบอ้างเอาพระผู้เป็นเจ้าเป็นเครื่องมือในการสร้างแรงบัลดาลใจ แรงศรัทธาและความชอบธรรมให้แก่สงครามซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดและบิดเบือนคำสอนของพระผู้เป็นเจ้า นอกจากนั้นแล้วบรรดานายธนาคารฝ่ายแควลฟีแห่งเมืองฟลอเรนซ์ก็ได้บริจาคเงินเป็นจำนวนมากเพื่อสนับสนุนกองทัพของพระเจ้าชาร์ลส์ โดยมีจุดมุ่งหมายในการกลับเข้ามามีอำนาจในเมืองฟลอเรนซ์และต่างพากันเชื่อว่าเป็นการนำเงินมาทำบุญเพื่อกำจัดคนนอกกริต และส่วนสำคัญที่ผู้ประพันธ์วิพากษ์สงครามครั้งนี้ผ่านตัวละครกษัตริย์แมนเฟรดคือ การกล่าวพาดพิงถึงพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 4 และพระสังฆราชโตมาโซ (Bishop Tomaso) ซึ่งเป็นพระสังฆราชแห่งโคเซนซาเพราะทั้งสองมีส่วนในการขูดพระศพของกษัตริย์แมนเฟรดและนำออกไปทิ้งนอกดินแดนศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าว ถูกมองว่าสถาบันศาสนากระทำผิดหน้าที่ที่พระเจ้าทรงมอบหมายให้โดยการไม่ปฏิบัติตามพระบัญญัติของพระองค์ เพราะพระสันตะปาปาเป็นผู้ชักนำทางการเมืองก่อให้เกิดความแตกแยกและนำไปสู่สงคราม ตั้งแต่สมัยพระสันตะปาปาเออร์บันที่ 4 ที่เปลี่ยนตำแหน่งวุฒิสมาชิกแห่งกรุงโรมจากกษัตริย์แมนเฟรดมาเป็นของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 ซึ่งเป็นสาเหตุของความแตกแยกบาดหมางระหว่างสองราชวงศ์ การกล่าวสรรเสริญพระหรรษทานของพระเจ้าที่มีต่อกษัตริย์แมนเฟรดก่อนที่พระองค์จะสิ้นพระชนม์ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่า พระสันตะปาปาไร้คุณธรรมและบิดเบือนคำสอนของพระเจ้าในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ

นอกจากความช่วยเหลือจากสถาบันศาสนาแล้ว พระเจ้าชาร์ลส์ยังได้รับความช่วยเหลือจากแม่ทัพนายกองอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้พระองค์ได้รับชัยชนะในสงครามที่เบเนเวนโต บุคคลแรกคือโอบิสโซที่ 2 แห่งเอสเต (Obizzo 2 d'Este) ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายเกวลท์หัวรุนแรงที่ให้การสนับสนุนแก่พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 เกี่ยวกับการเดินทัพไปที่เบเนเวนโต โอบิสโซเป็นทรราชที่ทำการโหดร้ายทารุณ ถึงแม้ผู้ประพันธ์มิได้บอกออกมาตรงๆ ว่าพระเจ้าชาร์ลส์ทรงเป็นทรราช แต่การที่ทรงมีผู้ช่วยเป็นทรราชจึงเป็นการบอกโดยนัยว่า พระองค์ทรงมีนิสัยโหดเหี้ยมเช่นกันซึ่งเหตุการณ์การลุกฮือของประชาชนซิซิลีก่อการปฏิวัติในปี ค.ศ. 1282 (Sicilian Vespers) เป็นการพิสูจน์ความโหดเหี้ยม ความไม่เป็นที่รักของประชาชนและความล้มเหลวในการปกครองของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1

เนื่องจากความอ้ำหิตมากมายดังกล่าวของโอบิสโซที่ 2 ผู้ประพันธ์จึงสร้างตัวละครโอบิสโซที่ 2 ไว้ที่นรกขุมที่ 7 ซึ่งเป็นนรกที่ลงโทษพวกที่ใช้ความรุนแรงแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือความรุนแรงที่กระทำต่อเพื่อนมนุษย์ ต่อตนเองและต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ โอบิสโซที่ 2 จึงอยู่กับพวกทรราช

(...); and that other, which is fair,

Is Obizzo da Este, who –though some doubted it-

Inferno 12. 110-111.

จากเหตุการณ์ดังกล่าวผู้ประพันธ์ใช้แนวคิดคริสต์ศาสนาตัดสินพฤติกรรมของโอบิสโซและสร้างตัวละครโอบิสโซไว้ที่นี่ ถึงแม้เขาไม่ได้สร้างบทสนทนาวิพากษ์พาดพิงไปถึงสงครามที่เบเนเวนโตแต่การที่ตัวละครโอบิสโซต้องมาอยู่ที่นี้ประกอบกับข้อมูลที่ว่าเขามีส่วนช่วยพระเจ้าชาร์ลส์ก็สามารถบ่งบอกถึงความชั่วร้ายที่เขาก่อให้เกิดดินแดนอิตาลีและความเกี่ยวพันกับความโหดร้ายที่สงครามที่เบเนเวนโต

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าบูโอโซ คา ดูเอรา (Buoso da Douera) คือผู้ช่วยพระเจ้าชาร์ลส์ในสงครามครั้งนี้ ตัวละครบูโอโซอยู่ในนรกขุมที่ 9 ในแดนอันเตโนรา (Antenora) ซึ่งเป็นสถานที่ลงโทษผู้ที่ทรยศต่อพรรค เมื่อปี ค.ศ.1265 ทัพของพระเจ้าชาร์ลส์เคลื่อนเข้ามาในเขตลอมบาร์ดีและจะต้องผ่านเข้ามาในอิตาลีจนถึงเนเปิล ปราภาว่าทัพของพระองค์สามารถผ่านมาถึงปาร์มาโดยไม่มี การสู้รบ ทั้งที่กษัตริย์แมนเฟรดได้กำชับให้ฝ่ายกิเบลลินทั้งหลายให้สกัดกั้นกองทัพของฝรั่งเศสเอาไว้ แต่ฝ่ายกิเบลลินแห่งเมืองครีโมนาไม่ยอมทำตาม สาเหตุนั้นเนื่องมาจากบูโอโซได้รับเงินคดสินบนจากพระชายาของพระเจ้าชาร์ลส์ ซึ่งเดินทางมาพร้อมกับกี เดอ มองฟอร์ด (Guy de Monfort) ดังนั้นการทรยศของบูโอโซมีส่วนช่วยให้ทัพของพระเจ้าชาร์ลส์สามารถเดินทางเข้ามาในอิตาลีได้อย่างราบรื่นและรบนชนะที่เบเนเวนโต การทรยศโดยการรับเงิน

ติดสินบนเป็นความผิดมหันต์ทั้งตามหลักคำสอนในคริสต์ศาสนาและผลจากการทรมานที่มีส่วนทำให้กษัตริย์แมนเฟรดสิ้นพระชนม์รวมไปถึงการพ่ายแพ้ของฝ่ายกิเบลลินที่เบเนเวนโตด้วย

The one who had his tongue so loose just now.

The thing he weeps for here is **Frenchman's money**;

"I saw," you could say, "**that man from Duera**,

There where the sinners find it rather cool."

Inferno 32. 114-117.

ข้อความดังกล่าวคือบทวิจารณ์การทรมานของบูโอโซ โดยการรับเงินจากพระเจ้าชาร์ลส์และวิธีที่การสกรปรองของฝ่ายฝรั่งเศสเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ จากเรื่องราวของบูโอโซยังทำให้เห็นชัดว่าชัยชนะของพระเจ้าชาร์ลส์เป็นชัยชนะที่ได้มาด้วยการโกงจากหลายๆ ฝ่ายมิได้ใช้ความกล้าหาญเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกษัตริย์แมนเฟรดที่วิ่งเข้าไปในหมู่ศัตรูด้วยดาบคู่พระหัตถ์จนถึงสิ้นพระชนม์ชีพ ผู้ประพันธ์จึงได้วิพากษ์วิจารณ์ความฉ้อฉลและความโหดเหี้ยมพระเจ้าชาร์ลส์ผ่านบุคคลอื่น ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการวิจารณ์บุคคลหนึ่งแต่ไปมีผลกระทบและเปิดโปงเรื่องราวของอีกบุคคลหนึ่งในเวลาเดียวกัน

แม่ทัพคนสำคัญที่นำทัพทหารม้าของฝ่ายเกวลฟีร่วมรบกับทัพของพระเจ้าชาร์ลส์คือ กวีโด กูเอนา เขามาจากตระกูลใหญ่แห่งเมืองฟลอเรนซ์และเป็นหนึ่งในผู้นำฝ่ายเกวลฟีในเมืองฟลอเรนซ์ เขาเป็นผู้มีประสบการณ์ในการรบที่โซกโซนและในสงครามที่เบเนเวนโตในปี ค.ศ. 1266 กวีโดได้เป็นแม่ทัพทหารม้ามือขวาของพระเจ้าชาร์ลส์และนำชัยชนะมาสู่ฝ่ายเกวลฟี ตัวละครกวีโดอยู่ในนรกขุมที่ 7 ให้ต้องโทษโดยการเดินบนพื้นทรายที่มีเปลวไฟลุกโชนแต่ไม่มีหลักฐานว่าเขามีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ

His name was **Guido Guerra**, and in life

He was active in council and in arms.

Inferno 16. 38-39.

จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่กวีโดเป็นแม่ทัพมือขวาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 จึงทราบว่าสงครามที่เบเนเวนโตเป็นที่ได้แม่ทัพที่เก่งกล้าและมีประสบการณ์อย่างกวีโด และยังได้รับการสนับสนุนจากสถาบันศาสนาซึ่งตรงกันข้ามกับฝ่ายกิเบลลินของกษัตริย์แมนเฟรด ขุนนางทั้งหลายก็ขลาดกลัวไม่กล้าสู้รบและมีการทรมานหลังจากฝ่ายเดียวกันเพียงเพราะได้รับเงินสินบน อาจกล่าวได้ว่าการแตกสามัคคีของฝ่ายกิเบลลินเป็นสาเหตุหลักของการพ่ายแพ้ในครั้งนี้

หลังจากการพ่ายแพ้ของฝ่ายกิเบลลินในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1266 ประชาชนชาวฟลอเรนซ์ผู้สูญเสียญาติพี่น้อง ก็พากันออกมาวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานที่ผิดพลาดของรัฐบาล

ภายใต้การนำของกวีโด โนเวลโล พระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 4 จึงจัดให้มีการแต่งตั้งตำแหน่งนายกเทศมนตรีให้แก่เมืองฟลอเรนซ์ซึ่งโดยปกติตำแหน่งนี้จะมีเพียงคนเดียว แต่เพื่อเป็นการเชื่อมไมตรีระหว่างฝ่ายเกวลฟ์และฝ่ายกิเบลลิน พระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 4 จึงได้เลือกกาตาลาโน ดิ กวีโด ดิ อูสตีอา (Catalano di Guido di Ustia) ซึ่งเป็นฝ่ายเกวลฟ์ และโลเดรินโก เดอี อันโดโล (Loderingo degli Andolo) ซึ่งเป็นฝ่ายกิเบลลินเป็นนายกเทศมนตรีของเมือง แต่ทั้งสองมิได้มีอิสระในการทำงานเพราะต้องอยู่ภายใต้การบัญชาของ พระสันตะปาปา ซึ่งมีใจโอนเอียงไปที่ฝ่ายเกวลฟ์ เนื่องจากความล้มเหลวในการรักษาสันติจึงนำไปสู่การก่อจลาจลของฝ่ายเกวลฟ์ โดยมีการบุกรุกทำลายบ้านเรือนของฝ่ายกิเบลลินบริเวณการ์ดินโก (Gardingo)⁴

การกระทำดังกล่าวเป็นการสร้างฉากตบตาชาวเมืองฟลอเรนซ์ ตัวละครกาตาลาโนและโลเดรินโกอยู่ในรกรกขุมที่ 8 คูที่ 6 ซึ่งเป็นสถานที่กักขังพวกหลอกหลวงตบตา

We were Wastrel Friars, and Bolognese.

I was called **Catalano** and **he, Loderlingo**;

We were given a joint appointment by your city.

Though, usually, a single man is chosen.

To keep the peace , and how we acted

Is still be seen, around **the Gardingo.**'

Inferno 23. 103-108.

จากข้อความดังกล่าวสามารถทราบได้ว่ากาตาลาโนและโลเดรินโกเป็นนักบวชชาวโบโลญญา ทั้งสองเป็นทั้งพระและเป็นคนนอกที่น่าจะมีความเป็นกลางและนำสันติสุขมาสู่เมืองฟลอเรนซ์ แต่กลับนำความหายนะ ความวุ่นวายมาสู่เมือง และเป็นการโจมตีสถาบันศาสนา โดยเฉพาะพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 4 ซึ่งเป็นผู้จัดจากชั้นตบตาชาวเมืองฟลอเรนซ์ นอกจากนี้ยังเป็นการกระทำที่ผิดและบิดเบือนพระบัญชาของพระผู้เป็นเจ้า โดยการเข้ามาก้าวล่วงกิจการทางการเมืองซึ่งเป็นกิจกรรมทางโลก สำหรับการกระทำของพระทั้งสององค์นั้นผู้ประพันธ์ได้กล่าวโดยนัยว่า ไม่มีใครเลยที่จะมาจริงใจต่อความแตกแยกภายในเมือง คนอื่นๆที่เข้ามาก็เพื่อผลประโยชน์ด้านวัตถุและเงินตราเพราะว่าเมืองฟลอเรนซ์ร่ำรวยและอุดมสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็นพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 4 พระกาตาลาโนและพระโลเดรินโกเพราะพวกนี้ภายหลังจากการก่อความหายนะให้แก่เมืองแล้วพวกเขาก็มิได้รู้สึกเดือดร้อนหรือสำนึกผิดแต่อย่างใด กลับรู้สึกเฉยชาเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นสังเกตได้จากน้ำเสียงของตัวละครทั้งสองซึ่งตรงกันข้ามกับความรู้สึกของผู้ประพันธ์

⁴สรุปความจาก Dante Alighieri, *The Divine Comedy. Inferno*, trans. Singleton, p. 401.

ผลจากความล้มเหลวของพระกาตาลาโนและพระโลเดรินโก ประชาชนชาวฟลอเรนซ์จึงพากันลุกฮือต่อต้านรัฐบาลของกวีโด โนเวลโลและชนชั้นสูงของฝ่ายกิเบลลินซึ่งหมายความว่าความมั่นคงของฝ่ายกิเบลลินเริ่มสั่นคลอนมากและอาจจะล้ม จันนี เดอ ซอลดานีเอ (Gianni de Soldanier) ซึ่งอยู่ฝ่ายกิเบลลินเกิดความรู้สึกรักตัวกลัวตายจึงเอาตัวรอดโดยการเป็นผู้นำประชาชนขับไล่รัฐบาลของกวีโดที่ซานตา ตรินิตา (Santa Trinita) จากเหตุการณ์ดังกล่าวตัวละครจันนีจึงถูกวางไว้ที่นครกมุที่ 9 แคนอันเตโนราซึ่งเป็นสถานที่ลงโทษคนที่ทรยศต่อพรรคพวก เราจะเห็นว่าเขาตัดสินใจพฤติกรรมของจันนีด้วยหลักคำสอนในคริสต์ศาสนา

Gianni de Soldanier, I think, is further,
With Ganellone and that Tebadello,
Who opened up Faenza while they slept.

Inferno 32. 121-123.

แม้ผู้ประพันธ์จะเป็นฝ่ายเกวลฟี เขาก็มิได้มีเจตนาโจมตีความตกต่ำและล้มเหลวของฝ่ายกิเบลลินแต่เขาได้ตัดสินเหตุการณ์ทุกเหตุการณ์ด้วยสายตาที่เป็นธรรม ผิดก็บอกว่าผิด ไม่ว่าจะ เป็นฝ่ายเกวลฟีหรือฝ่ายกิเบลลิน และจะเห็นการใช้แนวคิดคริสต์ศาสนาเป็นเครื่องมือในการวิพากษ์วิจารณ์สังคม

ในแคว้นทัสคานีมีการแบ่งแยกเมืองที่เป็นฝ่ายเกวลฟีและกิเบลลินชัดเจน เมืองที่เป็นฝ่ายกิเบลลินได้แก่เมืองซิเอนา ปีซาและอาเรซโซ เมืองที่เป็นฝ่ายเกวลฟีได้แก่เมืองฟลอเรนซ์และเมืองลักกา ในปี ค.ศ. 1284 เมืองปีซาถูกเมืองเจนัวโจมตีทางเรือและพ่ายแพ้ในสงครามเมโรเรีย ฝ่ายเมืองเจนัว ลูกกาและฟลอเรนซ์ จึงส่งบรูเนตโต ลาดินี ไปเจรจาให้เมืองปีซายอมอยู่ใต้การปกครองของฝ่ายเกวลฟี โดยจะส่งท่านเคานท์อูโกลิโน เดลลา กิราเดสกา (Count Ugolino della Gheradesca) ให้เป็นนายกเทศมนตรีของเมือง

ในปี ค.ศ.1288 ในเมืองปีซาจึงมีกลุ่มพรรคการเมือง 3 ฝ่าย กลุ่มแรกเป็นฝ่ายเกวลฟีมี นีโน ดี กัลดูรา เดอ วิสกอนตี (Nino di Gallura de Visconti) เป็นผู้นำ กลุ่มที่สองเป็นฝ่ายเกวลฟีเช่นกันมีท่านเคานท์อูโกลิโน เป็นผู้นำ กลุ่มที่สามเป็นฝ่ายกิเบลลินมีพระอัครสังฆราช รุจจีเยรี เดย์ อูบัลดีนี (Archbishop Ruggieri degli Ubaldini) เป็นผู้นำร่วมกับ ทรูกูล ลันฟรันกี (Lanfranchi) ทรูกูลกัวลันดี (Gualandi) และทรูกูล ซิสมอนดี (Sismondi) พระอัครสังฆราชรุจจีเยรี ติดต่อชักชวนเคานท์อูโกลิโน ให้กำจัดนีโนซึ่งเป็นหลานแท้ๆ ซึ่งในที่สุดก็ตกลงเพราะต้องการเป็นใหญ่ในฝ่ายเกวลฟีแต่เพียงผู้เดียว เมื่อท่านเคานท์มาถึงเมืองเขาก็กลับถูกพระอัครสังฆราชทรูกูลทรยศโดยการปลุกระดมประชาชนว่า ท่านเคานท์ได้ทรยศเมืองปีซา

ท่านเคานท์พร้อมทั้งลูกหลานถูกจับขังลิ้มบนหอคอยกัวลันดีซึ่งต่อมาถูกเรียกว่า “หอคอยแห่งความหิวโหย” (Tower of Hunger)⁵

จากเหตุการณ์การทรยศหักหลังแย่งชิงอำนาจในเมืองปีซา ผู้ประพันธ์จึงสร้างตัวละครเคานท์อูโกลิโนและตัวละครพระอัครสังฆราชรุจจีเยรีไว้ที่นครกุ่มที่ 9 ในแดนอันเดโนราซึ่งเป็นสถานที่ลงโทษคนที่ทรยศพรรคพวก เคานท์อูโกลิโนทรยศฝ่ายเกวลฟีโดยการร่วมมือกับพระอัครสังฆราชรุจจีเยรีซึ่งเป็นฝ่ายกิเบลลินเพื่อกำจัดนิโนซึ่งเป็นฝ่ายเกวลฟีและยังเป็นหลานแท้ๆ ของท่านเคานท์ ส่วนพระอัครสังฆราชได้ทรยศท่านเคานท์อีกต่อหนึ่งซึ่งในเวลานั้นถือได้ว่าอยู่ฝ่ายเดียวกันเพราะได้ตกลงร่วมมือกัน นอกเหนือจากการทรยศแล้วพระอัครสังฆราชทำให้ท่านเคานท์ตายโดยการอดตาย ดังนั้นจะเห็นตัวละครท่านเคานท์กำลังทะเยอทะยานของตัวละครพระอัครสังฆราชอยู่เพื่อเป็นการแก้แค้นความหิวโหยก่อนตายที่พระอัครสังฆราชหยิบยื่นให้

And I heard below the way out of the Tower

Locked up ; and then I looked into the faces

Of my son without saying a word.

I did not weep, but turned to stone within:

Inferno 33. 46-49.

จากเหตุการณ์ดังกล่าวในเมืองปีซาอาจกล่าวได้ว่าเพื่อได้มาซึ่งอำนาจแต่เพียงผู้เดียวคนสามารถทำได้ทุกอย่าง ท่านเคานท์ไม่ลังเลที่ทรยศหลานตนเองโดยไม่คำนึงถึงความผูกพันทางสายเลือด ส่วนพระอัครสังฆราชรุจจีเยรีก็ได้กระทำในสิ่งที่ผิดและบิดเบือนไปจากพระบัญชาของพระเจ้าเพราะแทนที่จะเป็นผู้นำทางศีลธรรมและจรรยา เขากลับทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามคือปลุกระดมชาวเมืองปีซาและจุดประกายไฟแค้นจนเกิดการลุกฮือไม่แยกแยะระหว่างคนที่ผิดกับคนบริสุทธิ์ซึ่งหมายถึงลูกและหลานของท่านเคานท์ และที่สำคัญพระอัครสังฆราชรุจจีเยรีอยู่เบื้องหลังการขังลิ้มอันโหดเหี้ยม และแผนการฉ้อราษฎร์บังหลวงออกมาจากผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นตัวแทนของพระเจ้าบนโลก

ในแง่การเมือง เราจะเห็นได้ชัดเจนถึงการโยงโยอำนาจระหว่างพระและตระกูลใหญ่ๆ ที่มีอำนาจทางการเมืองได้แก่ตระกูลกัวลันดี ชิสมอนดี และลันฟรินกี อีกประเด็นก็คือ ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายเกวลฟีและฝ่ายกิเบลลินเป็นปัญหาเรื้อรังที่ไม่มีวันสิ้นสุด เมืองปีซาก็เป็นอีกตัวอย่าง กล่าวคือมีการแย่งชิงอำนาจกันจนกว่าจะมีผู้กุมอำนาจสูงสุดเพียงผู้เดียว หลังจากนั้นก็ไปก่อสงครามกับเมืองรอบข้างที่เป็นฝ่ายตรงกันข้าม จึงอาจกล่าวได้ว่าตราบไคที่มีคำว่าเกวลฟีและ

⁵ สรุปความจาก Dante Alighieri, *The Divine Comedy. Inferno*, trans. Singleton, pp.608-608.

ก็เบลสสินทรานนั้นอิตาลีก็ไม่มีวันที่จะมีความสุขสงบและสันติภาพ ผู้บริสุทธิ์จำนวนมากต้องมา
สังเวทชีวิต เช่นกรณีลูกและหลานของท่านอูโกลิโน เป็นต้น

For if count Ugolino is supposed
To have betrayed you so that you lost your castles,
You had no right to put his sons tortured.
Their tender age made them innocent,
You modern Thebes !

Inferno 33. 85-89.

ข้อความดังกล่าวคือการประณามชาวปีซาจากเหตุการณ์ที่เกิดกับบุตรหลานท่านเคานท์
อูโกลิโนและประณามการขึ้นนำของพระอัครสังฆราชว่าโหดเหี้ยมและผิดวิสัยของพระ พระอัคร
สังฆราชและชาวปีซาจึงถูกเปรียบเป็นชาวธีบส์ (Thebes) ซึ่งชอบการฆาตกรรมและเหตุการณ์นอง
เลือดและเขายังได้เรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ลูกหลานผู้บริสุทธิ์ของท่านเคานท์โดยการเขียน
ชื่อของพวกเขาทั้งสี่คนลงในบทกวีของเขา

จากเหตุการณ์การแย่งชิงอำนาจในเมืองปีซาเราได้เห็นการประณามคนที่ทำความผิดไป
แล้ว ส่วนผู้บริสุทธิ์ก็เรียกร้องความยุติธรรมที่ทุกคนมองข้ามให้แก่พวกเขาแล้ว สำหรับนินโน
วิสคอนตี ผู้ซึ่งถูกเคานท์ทรยศเขาได้แสดงให้เห็นถึงความบริสุทธิ์จากเหตุการณ์นี้

He came towards me, and I advanced towards him:
'Noble judge Nino, what a pleasure it was
When I saw you not among the offender!'

Purgatorio 8. 52-54.

นินโน วิสคอนตีเป็นผู้พิพากษาแห่งเมืองกาลลูลาในซาร์ดิเนีย มารดาเป็นธิดาของเคานท์
อูโกลิโน ปี ค.ศ.1285 นินโนได้รับคำเชิญจากท่านเคานท์ผู้เป็นตาว่าให้ไปร่วมกันบริหารเมืองปีซา
เขาก็ไปตามคำขอแต่ในที่สุดก็ถูกท่านดาทรยศและต้องหนีออกไปอยู่ที่เมืองฟลอเรนซ์และคงมี
โอกาสได้รู้จักกับผู้ประพันธ์ที่นี่ เมื่อคืนได้พบกันทั้งสองได้ทักทายกันอย่างสนิทสนม ดันเดียน
ตีมากที่นินโนไม่ต้องตกนรกเหมือนท่านเคานท์และพระอัครสังฆราชรุจจีเยรี การพูดเช่นนี้มีได้
หมายความว่านินโนสมควรจะตกนรก แต่เป็นความตั้งใจพูดกระทบไปยังคนบาปทั้งสอง อาจถือ
ได้ว่าเป็นการแก้แค้นแทนผู้ที่ไม่มีความคิดซึ่งก็คือนินโน หรือเป็นการบอกโดยนัยว่าเหตุการณ์ใน
เมืองปีซา นินโนไม่มีความคิดใด ๆ แต่ผู้ที่ผิดก็คือเคานท์อูโกลิโน และพระอัครสังฆราชรุจจีเยรี

3.1.4 สงครามที่กามปัลดีโน* ในปี ค.ศ. 1289

จากการศึกษาพบว่ามีการถ่ายทอดเหตุการณ์ สงครามที่กามปัลดีโนซึ่งเป็นประสบการณ์จริงจากการร่วมรบของผู้ประพันธ์ในฐานะฝ่ายแควลฟีแห่งเมืองฟลอเรนซ์ซึ่งทำให้เขาได้พบปะบุคคลสำคัญๆ ของฝ่ายแควลฟีซึ่งได้แก่วีเอรี และคอร์โซ โดนาตี และต่อมาก็ได้เป็นผู้นำฝ่ายแควลฟีขาวและแควลฟีดำแห่งเมืองฟลอเรนซ์ แต่สงครามที่กามปัลดีโนเป็นเหตุให้บวกรอนเตเดอ มอนเตเฟลโตร (Buonconte de Montefeltro) เสียชีวิต เขาจึงถูกเลือกให้เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวการรบที่กามปัลดีโน โดยสร้างตัวละครบวกรอนเตอยู่ที่บริเวณนอกเขตภูเขาซาระบาป เนื่องจากเขาเสียชีวิตอย่างกะทันหันและไม่มีโอกาสสารภาพบาป

'Oh,' he replied, at the foot of Casentino
Crosses a stream which is called the Archiano,
Which above the Eremo, rises in the Appennines. (...)
The impetuous Archiano found my body
Frozen against its mouth, and push it on
To the Arno, and undid the cross on my breast
Which I had made when the pain overcame me:

Purgatorio 5. 94-96...,124-127.

บวกรอนเตเป็นบุตรของกวีโด ดา มอนเตเฟลโตร (Guido da Montefeltro) บวกรอนเตเป็นผู้นำฝ่ายกิบลิโนในเมืองอาเรซโซ ปีค.ศ.1289 เป็นแม่ทัพเมืองอาเรซโซต่อสู้กับฝ่ายแควลฟีแห่งเมืองฟลอเรนซ์ที่กามปัลดีโนและเสียชีวิตในสนามรบซึ่งศพของเขาหายไปเนื่องจากฝนตกลงมาอย่างหนัก จากบทสนทนาระหว่างดันเตกับตัวละครบวกรอนเตทำให้ทราบว่าผู้ประพันธ์เห็นใจที่บวกรอนเตมีจุดจบที่น่าเศร้าและทรมาณ นอกจากนั้นเขาสามารถถ่ายทอดประสบการณ์จริงในการรบครั้งนี้ผ่านการเล่าของตัวละครบวกรอนเต เพราะขณะที่ตัวละครบวกรอนเตเล่าว่าศพของเขามีที่ไปที่มาอย่างไรก็เป็น โอกาสให้บรรยายสภาพภูมิประเทศของสมรภูมิกามปัลดีโนซึ่งเป็นทุ่งราบอยู่ในหุบเขากาเซนติโนซึ่งติดกับภูเขาปราโตนญโญ (Pratonagno) ส่วนแม่น้ำอาเกีอาโน (Archiano) มีต้นกำเนิดบนเทือกเขาแอปเพนไนน์ซึ่งไหลผ่านเขตปอปปี (Poppi) และบิบเบียเอนา (Bibbiena) แม่น้ำอาเกีอาโนเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำอาร์โน จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ประพันธ์นำเอาประสบการณ์จริงในการร่วมรบเป็นข้อมูลเขียนบรรยายสภาพภูมิประเทศสมรภูมิตั้งที่กามปัลดีโน บรูนิ (Lionardo Bruni) เขียนเอาไว้ว่าผู้ประพันธ์ได้บรรยายความรู้สึกของ

* ดูแผนที่ประกอบที่ภาคผนวก รูปที่ 17 และ 18 หน้า 206-207.

เขาเกี่ยวกับเหตุการณ์วันนั้นลงในจดหมายฉบับหนึ่ง และเขาก็ยังได้วาดแผนที่สมรภูมิการรบที่ปัลดีโนด้วย

จากการศึกษาพบว่าสาเหตุของสงครามก็คือ ความอิจฉาเป็นใหญ่ของพระอัครสังฆราชกุลีเยลโม จึงเป็นอีกครั้งที่พระเป็นผู้ก่อสงครามซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดพระบัญชาของพระเจ้าในการที่เป็นผู้นำทางด้านจิตใจแก่ชาวคริสต์ ดีโน กามปาญี (Dino Campagni) นักบันทึกเรื่องราวร่วมสมัยกับผู้ประพันธ์ ได้กล่าวถึง พระอัครสังฆราชกุลีเยลโม ว่าท่านเป็นพระที่หมกมุ่นในการสงครามมากกว่ากิจการของสงฆ์ ดังนั้นสงครามการรบที่ปัลดีโนจึงเป็นอีกครั้งที่คอกซ์ทำการแทรกแซงทางการเมืองของสถาบันศาสนา

3.1.5 การปะทะกันระหว่างฝ่ายเกวลฟีดำกับเกวลฟีขาวในปี ค.ศ.1300 และการแทรกแซงทางการเมืองของพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่แปด และพระเจ้าชาร์ลส์แห่งอิตาลี

จากการศึกษาการปะทะกันระหว่างฝ่ายเกวลฟีดำและฝ่ายเกวลฟีขาวในเมืองฟลอเรนซ์ในปี ค.ศ. 1300 พบว่ามีบทวิพากษ์วิจารณ์คอร์โซ โดนาตี (Corso Donati) พระเจ้าชาร์ลส์แห่งอิตาลี และพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ขณะนั้นวีเอรี เดอ แชรกี (Vieri de Cerchi) เป็นผู้นำฝ่ายขาวคอร์โซ โดนาตี เป็นผู้นำฝ่ายดำ

บทวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์การแย่งชิงอำนาจระหว่างฝ่ายเกวลฟีดำและเกวลฟีขาวถูกนำเสนอผ่านตัวละครซีกโกโดยเริ่มต้นจากความแตกแยกของฝ่ายเกวลฟีออกเป็นฝ่ายเกวลฟีดำและฝ่ายเกวลฟีขาว การต่อสู้กันถึงขั้นนองเลือดในปี ค.ศ.1300 การขับไล่ฝ่ายดำออกจากเมือง การแทรกแซงของพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 และฝ่ายดำกลับเข้ามามีอำนาจในเมือง

He said to me : 'After an age of squabbles,
They will come to bloodshed and the provincial party
Will drive the other out and do it viciously.
After which, that party is bound to fall
Within three summers, and the other come on top,
With the help of one who keeps an ambiguous course.
The other party will rule the roost for years,
Keeping its rival down with heavy exactions,
However great the tears and indignation.

เหตุการณ์นองเลือดดังกล่าวคือ เหตุการณ์การปะทะกันในวันที่ 1 พฤษภาคม ปี ค.ศ. 1300 เดือนมิถุนายนพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ส่งพระคาร์ดินัลมัดติวแห่งอควาสปาร์ตามาสงบศึกในเมือง (Cardinal Matthew of Acquasparta) แต่ทำไม่สำเร็จและก็เกิดการจลาจลขึ้นในเมือง คณะผู้บริหารซึ่งรวมผู้ประพันธ์ด้วยตัดสินใจเนรเทศคอร์โซและฝ่ายดำไปที่ Castel della Pieve และฝ่ายขาวซึ่งรวมกวีโด กาวาลกันตี (Guido Cavalcanti) เพื่อนของเขาไปที่ Sarzana คอร์โซไปที่กรุงโรมติดต่อกับตระกูลสปินี (Spini) เพื่อขอให้พระสันตะปาปายื่นมือเข้ามาแทรกแซงการเมืองในฟลอเรนซ์⁶

เห็นได้ชัดเจนว่าการปะทะกันนำไปสู่ความแตกแยกขั้นรุนแรงและเป็นแรงจูงใจให้คอร์โซเดินทางไปขอความช่วยเหลือจากพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 พระสันตะปาปาจึงขอกำลังจากพระเจ้าชาร์ลส์แห่งอวาลัวส์เพื่อเข้ามารักษาความสงบในเมือง ดังนั้นในวันที่ 1 พฤษภาคมพระองค์จึงนำทหาร 1200 นายเข้ามาที่เมืองฟลอเรนซ์ แต่การกระทำของพระองค์เป็นเพียงข้ออ้าง เพราะที่จริงพระองค์ก็เป็นผู้สนับสนุนฝ่ายคอร์โซให้ก่อรัฐประหาร จากบทวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าวทำให้ทราบว่า การกลับเข้ามามีอำนาจในเมืองของฝ่ายดำนั้นมีผู้ช่วยเหลือคือ พระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 และเป็นผู้ที่เข้าดำรงตำแหน่งเพราะการใช้เล่ห์เหลี่ยม และการแทรกแซงกิจการทางโลกของพระสันตะปาปาถือว่าการกระทำที่ผิดพระบัญชาของพระผู้เป็นเจ้าด้วย ส่วนเหตุการณ์ที่คอร์โซสร้างความอับยศและความทุกข์ทนให้แก่ฝ่ายขาวคือการบุกทำลายคุกเพื่อปลดปล่อยนักโทษการเมือง บังคับให้บรรดาข้าราชการออกจากตำแหน่ง ปลัดบ้าน ห้างร้านและสังหารโหดฝ่ายขาว การก่อรัฐประหารครั้งนี้ทำให้คอร์โซมีอำนาจสูงสุดจนถึงปี ค.ศ. 1308 จึงอาจกล่าวได้ว่าพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 เป็นผู้ให้การสนับสนุนคนชั่วให้กระทำชั่วซึ่งมิใช่หน้าที่ที่พระผู้เป็นเจ้ามอบหมายให้

มีบทวิพากษ์ว่าคอร์โซเป็นผู้ที่มีความผิดมากที่สุดในการก่อรัฐประหารในปี ค.ศ. 1301 และมิบทพาดพิงถึงจุดจบของเขาเพื่อเป็นการยืนยันถึงความยุติธรรมแห่งองค์พระผู้เป็นเจ้า

'Now go, 'he said ; 'for the one who is most at fault ,

I see dragged at the tail of an animal

Toward the valley where no one is justified.

The animal goes faster at every step,

Accelerating until it makes an end of him

And leaves his body miserably disfigured.

⁶สรุปความจาก William Anderson, *Dante the Maker* (Routledge & Kegan Paul, 1980), pp. 154-155.

Purgatorio 24. 82-87.

ข้อความดังกล่าวคือสภาพการตายอย่างทรมาณและไร้ซึ่งเกียรติยศของคอร์โซ เนื่องจากเหตุการณ์ ในปีค.ศ.1308 เขาถูกกล่าวโทษว่าเป็นศัตรูของเมืองจึงถูกทหารบุกเข้าจับที่บ้านระหว่างที่ถูกนำตัวไปคุกเขากระโดดลงจากหลังม้า พวกทหารม้าจึงพุ่งหอกไปที่คอ เขาได้รับบาดเจ็บสาหัสและทนพิษบาดแผลไม่ไหวจึงสิ้นใจอย่างทรมาณ ดังนั้นการกล่าวถึงจุดจบของคนที่ก่อความหายนะ และความวุ่นวายให้เมืองฟลอเรนซ์เป็นการสมควร เพราะว่าเป็นการแสดงให้ทุกคนเห็นว่าความเที่ยงธรรมของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าคงมีอยู่ในทุกถิ่นที่และตลอดไป คนดีจะได้รับพระพร ส่วนคนชั่วจะได้รับการลงทัณฑ์อย่างยุติธรรม ไม่มีใครสามารถรอดพ้นไปได้ไม่ว่าเมื่อมีชีวิตเขาจะเก่งกล้าสามารถเพียงใดก็ตาม

การเข้าแทรกแซงทางการเมืองในเมืองฟลอเรนซ์ของพระเจ้าชาร์ลส์แห่งวาลัวส์ ถูกนำมาเปรียบเทียบกับหอกของจูดาส์

I see a time, not long after today,
Which will bring another Charles out of France
To make him and his race better known.
He comes without arms, and with only the lance
That Judas tilted with , and sticks it in so hard
That he makes the belly of Florence burst.
But sin and shame, so much the worse for him
As he chose to regard such wrong lighty.

Purgatorio 20 . 70-78.

เหตุการณ์ดังกล่าวคือการยกทัพเข้ามาในฟลอเรนซ์ในปี ค.ศ. 1301 ภายใต้ชื่ออ้างการเป็นผู้รักษาสันติภาพ การกระทำของพระเจ้าชาร์ลส์ถูกเปรียบกับหอกของจูดาส์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการโกหกหลอกลวงที่เอามาแทงท้องของเมืองฟลอเรนซ์ เมืองฟลอเรนซ์ถูกเปรียบเป็นอวัยวะในร่างกายคน ซึ่งจะได้เห็นการเปรียบเทียบในทำนองเดียวกันอีกเช่น มีตอนที่บอกว่าเมืองฟลอเรนซ์เป็นหญิงที่ป่วยหนัก แสดงให้เห็นว่าเขามองเมืองฟลอเรนซ์เป็นเหมือนสิ่งมีชีวิตที่ต้องการทะนุถนอม เวลาเจ็บป่วยก็ต้องการการรักษามิใช่การเอาหอกที่อาบยาพิษมาแทงเข้าที่ท้องอย่างเช่นที่พระเจ้าชาร์ลส์แห่งวาลัวส์และพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ทำหรือการกระทำที่ป่าเถื่อนโหดร้ายของคอร์โซ เขามองว่าการกระทำของพระเจ้าชาร์ลส์ไม่ก่อให้เกิดคุณความดีใด ๆ ให้แก่เมืองฟลอเรนซ์ นอกจากความแตกแยกและนำเอาความบาปและความอับสมาสู่ราชวงศ์คาเปเทียน

ในปี ค.ศ.1303 พระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 สิ้นพระชนม์ พระสันตะปาปาเบเนดิกต์

ที่ 11 ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งแทนในปีค.ศ. 1304 พระองค์ได้ส่งพระคาร์ดินัล นิกโกโล ดา ปราโต (Niccolo da Prato) มาเป็นผู้เจรจาสงบศึกระหว่างฝ่ายขาวและฝ่ายดำ ฝ่ายขาวและผู้ประพันธ์ดีใจมากพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับพระนิกโกโลทุกอย่าง แต่การเจรจาสงบศึกล้มเหลวลงเพราะฝ่ายดำระแวงในตัวพระนิกโกโล เดือนมิถุนายนพระนิกโกโลก็เดินทางออกจากฟลอเรนซ์และประกาศเป็นดินแดนนอกศาสนาอีกครั้ง หลังจากนั้นไม่นานผู้ประพันธ์ก็ทะเลาะกับฝ่ายขาว พวกฝ่ายขาวก็พากันต่อต้านเขาต่อมาพวกฝ่ายขาวใช้กำลังเข้าโจมตีเมืองฟลอเรนซ์ แต่ก็ล้มเหลวอย่างน่าสมเพช เขาจึงเอาตัวออกห่างจากฝ่ายขาวมิใช่เพราะการโจมตีล้มเหลวแต่เป็นเพราะพวกฝ่ายขาว ไม่มีอุดมการณ์ในการต่อสู้ และยังทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์ส่วนตน พอจะแพ้ก็ใช้กำลังเข้าตัดสินเพราะฉะนั้นการพ่ายแพ้ของฝ่ายขาว ทำให้เขาประจักษ์ถึงความไร้แก่นสารและไร้สติปัญญาของพวกเขา เขาสิ้นหวังกับผู้ที่ไม่มีอุดมการณ์ ฉะนั้นเขาจึงเริ่มเดินทางร่อนเร่อย่างโดดเดี่ยวไปทั่วอิตาลี ตลอดระยะเวลา 20 ปี⁷

จากการศึกษาตัวบทพบว่ามีกรกล่าวถึงการเจรจาสงบศึกระหว่างฝ่ายขาวและฝ่ายดำที่ล้มเหลวใน ปี ค.ศ. 1304 และผลกระทบอย่างสาหัสต่อชีวิตของผู้ประพันธ์เพราะการเจรจาดังนี้เป็นความหวังที่จะได้กลับเข้าเมืองฟลอเรนซ์

But before fifty moons have lighted up
The face of that lady who reigns here,
You will know what that trick is worth.

Inferno 10 . 79-81

ข้อความดังกล่าวคือเหตุการณ์การเจรจาสงบศึกในปีค.ศ.1304 และความผิดหวังของผู้ประพันธ์ เวลาในเรื่องคือวันที่ 9 เมษายน ปี ค.ศ.1300 หากนับพระจันทร์ขึ้นอีก 50 ครั้งจะเป็นช่วงเดือนเมษายนปี ค.ศ. 1304 ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาที่พระคาร์ดินัลนิกโกโลเดินทางเข้ามาเป็นผู้เจรจาสันติภาพในฟลอเรนซ์ แต่ล้มเหลว ความหวังของผู้ประพันธ์ที่จะกลับเข้าเมืองก็พังทลายเช่นเดียวกัน ผู้ประพันธ์จึงถ่ายทอดความทุกข์อันเกิดจากการถูกเนรเทศและความลำบากทั้งมวลที่ติดตามมา

เนื่องจากกลับบ้านเกิดเมืองนอนไม่ได้ เขาจึงได้เผชิญกับความยากลำบากของการร่อนเร่ไปที่บ้านคนโน้นที่ บ้านคนโน้นที่ซึ่งบางบ้านก็ต้อนรับดี บางบ้านก็ต้อนรับแบบเสียมิได้ ความลำบากต่างๆ นานาที่เขาจะได้เผชิญนั้น

You will leave everything you love most dearly;

⁷ สรุปความจาก Ibid.,pp.154-155 .

This is the arrow which is loosed first
 From the bow of exile.
 You will learn how salt is the taste
 Of other people's bread, how hard the way
 Going up and down other people's stairs.

Paradiso 17. 55-60.

ข้อความดังกล่าวคือการแสดงความทุกข์กายทุกข์ใจของการถูกเนรเทศออกจากบ้านเกิด เกี่ยวกับการขออาหาร การขอที่หลับนอนจากผู้อื่น และเขาวิจารณ์พวกฝ่ายขาวว่าเป็นพวกที่ไร้แก่นสาร ซึ่งการที่เขาผละออกมานั้นเป็นการถูกต้องแล้วเพราะแม้จะต้องลำบากมากแต่เพื่ออุดมการณ์และศรัทธาแล้วย่อมคุ้มค่ากว่า ดังนั้นคำพยากรณ์ของตัวละครกษัตริย์ชาวอิตาลีจึงเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกทุกข์ยากที่กำลังเกิดขึ้นในระหว่างที่เขาประพันธ์บทกวีชิ้นนี้

จากการศึกษาเหตุการณ์การปะทะกันระหว่างฝ่ายเกลวฟีดำและขาวจะพบว่ามิบทวิพากษ์วิจารณ์พระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 พระเจ้าชาร์ลส์แห่งวัลวส์และคอร์โซ โคนาติ กล่าวคือพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองโดยทรงอ้างว่าพระเจ้าชาร์ลส์และกองทัพจะเข้ามาเป็นผู้ระงับข้อพิพาท แต่ความจริงคือการร่วมมือระหว่างพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 พระเจ้าชาร์ลส์และคอร์โซ โดยการก่อรัฐประหารก่อความจลาจลและสังหารฝ่ายขาวเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้จะเป็นการแสดงความรู้สึกทุกข์ทรมานของผู้ประพันธ์เนื่องจากการถูกเนรเทศออกจากเมือง

3.1.6 การต่อสู้ระหว่างราชวงศ์คาเปเทียนกับราชวงศ์โฮเฮินสไตเฟนเพื่อครองซิซิลีและเนเปิลส์*

จากการศึกษาด้วยพบว่ามีการวิพากษ์วิจารณ์การเมืองในเนเปิลส์และซิซิลีด้วยซึ่งทำให้เห็นว่า “การต่อสู้ระหว่างสถาบันศาสนาและฝ่ายอาณาจักรมีความรุนแรงและซับซ้อนยิ่งขึ้น และสะท้อนให้เห็นว่า สถาบันศาสนามีความปรารถนาอันสูงสุดในการเป็นผู้นำทางศาสนาและการเมืองในยุโรป”⁸ การแก่งแย่งอำนาจเห็นได้ชัดเจนจากการที่สถาบันศาสนาต่อต้านอำนาจของราชวงศ์โฮเฮินสไตเฟนที่ได้แผ่ขยายครอบคลุมไปที่ซิซิลีและเนเปิลส์ ซึ่ง เริ่มต้นเมื่อมีการอภิเษก

* ดูแผนที่ประกอบที่ภาคผนวก รูปที่ 15 หน้า 205.

⁸ กอบแก้ว สุวรรณทัต-เพ็ชร, *ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยกลาง* (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.), หน้า 187.

สมรระหว่างเจ้าหญิงคอนสแตนซ์กับเจ้าชายเฮนรีที่ 6 ในปี ค.ศ. 1186 ดังนั้นจึงมีบทวิพากษ์ถึงอำนาจของราชวงศ์โฮเฮินสไตเฟนที่ครอบคลุมซิชิลีและเนเปิลส์

This is the light of the great Contance
Who, from the second gale of Swabia,
Produced the third, which was also the last.'

Paradiso 3. 118-120.

ข้อความดังกล่าวพาเราไปถึงจักรพรรดิราชวงศ์โฮเฮินสไตเฟนถึง 3 พระองค์ที่เข้ามามีอำนาจในดินแดนซิชิลีและเนเปิลส์ซึ่งได้แก่ จักรพรรดิเฟรเดอริกที่ 1 จักรพรรดิเฮนรีที่ 6 และจักรพรรดิเฟรเดอริกที่ 2 อาจจะกล่าวได้ว่าผู้ประพันธ์ได้วิพากษ์การเมืองในซิชิลีและเนเปิลส์ว่า จักรพรรดิเฟรเดอริกที่ 2 เป็นองค์สุดท้ายที่รักษาอำนาจของราชวงศ์โฮเฮินสไตเฟนไว้ได้ เพราะหลังจากที่พระองค์สวรรคตอำนาจถูกเปลี่ยนไปเป็นของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 แห่งอองจู โดยมีพระสันตะปาปาเออร์บันที่ 4 เป็นผู้ยื่นมือเข้ามาจัดการ

พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 แห่งอองจูเป็นผู้นำกั๊กทายาทของราชวงศ์โฮเฮินสไตเฟนนับตั้งแต่กษัตริย์แมนเฟรดในสงครามที่เบเนเวนโต และ เจ้าชายคอนราแดง (Conradin) ที่ตาลีอาโกซโซ (Tagliacozzo) จากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงปรากฏว่ามีบทวิพากษ์ถึงการสงครามระหว่างพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 แห่งอองจูกับเจ้าชายคอนราแดง

Charles came to Italy and, in his turn,
Made Conradin a victim, and afterwards
Pushed Thomas back to heaven, to make amends,

Purgatorio 20. 67-69.

ตัวละครฮิวจ์ดำเนินตัวเองโดยการเปรียบราชวงศ์คาเปเทียนเป็นต้นไม้แห่งความชั่วร้าย โดยมีเขาเป็นรากเหง้าและต้นไม้ของเขาไม่เคยให้ผลผลิตที่ดีเลย ซึ่งหมายถึงกษัตริย์ในราชวงศ์ที่ไม่เคยนำความสงบและสันติสุขมาสู่ดินแดนในคริสตจักร แต่มักจะเข้ามารุกรานและก่อสงคราม คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อเรื่องราวที่เจ้าชายคอนราแดงถูกสังหารโดยพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 คือการที่เจ้าชายคอนราแดงตกเป็นเหยื่อของการแย่งชิงดินแดนและอำนาจ ส่วนการที่เขาเสนอมุมมองของเขาผ่านฮิวจ์ ก็เพื่อสร้างความสมจริงและความเหมาะสมให้แก่การวิพากษ์วิจารณ์ของเขา⁹ ซึ่งเป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์การเมืองร่วมสมัย และบทวิพากษ์ต่อพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 แห่งอองจูในเรื่องความโลภเกี่ยวกับอำนาจและดินแดนที่มีใช้สิทธิ์อันชอบธรรมของราชวงศ์คาเปเทียน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการวิพากษ์พระสันตะปาปาเออร์บันที่ 4 และเคลเมนต์ที่ 4 ใน

⁹ สรุปความจาก Dante Alighieri, *The Divine Comedy. Purgatorio*, trans. Singleton (New Jersey : Princeton University Press, 1973), pp. 474-475.

การกระทำที่ผิดบิดเบือนคำบัญชาของพระเจ้าที่เข้ามาแก้วาทกิจการทางการเมือง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องผลประโยชน์และอำนาจทางการเมืองของสถาบันศาสนา และไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะบังเกิดขึ้นในอิตาลี เพราะการเข้ามามีอำนาจของราชวงศ์คาเปเทียนก่อให้เกิดสงครามต่อต้านจากทั้งชนพื้นเมืองในซิชิลี ฝ่ายกิเบลลินและกษัตริย์เยอรมันเช่น เจ้าชายคอนราแดง เป็นต้น

เนื่องจากความโหดร้ายและการกดขี่ข่มเหงที่ชาวซิชิลีได้รับจากการปกครองของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 ทำให้พวกเขาต้องก่อกบฏเพื่อปลดแอกและมอบมงกุฎให้พระเจ้าปีเตอร์ที่ 3 แห่งอาเรกอน การกบฏครั้งนี้ทำให้ราชอาณาจักรซิชิลีทั้งสองถูกแบ่งแยกออกเป็นราชอาณาจักรซิชิลีซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจของปีเตอร์ที่ 3 และรัชทายาท ส่วนราชอาณาจักรเนเปิลส์ถูกปกครองโดยพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 และรัชทายาท ตลอดระยะเวลา 20 ปีภายหลังจากที่พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 สวรรคตองค์รัชทายาททุกพระองค์พยายามที่จะชิงเอาราชอาณาจักรซิชิลีคืนแต่ก็เป็นความพยายามที่สูญเปล่า ผู้ประพันธ์มองว่าการแบ่งแยกของราชอาณาจักรซิชิลีและเนเปิลส์และถูกปกครองโดยกษัตริย์จากฝรั่งเศสและจากอาเรกอนเป็นการนำความแตกแยกมาสู่อิตาลี กษัตริย์จากสองราชวงศ์มิได้นำสันติสุขมาสู่อิตาลีเพราะมักจะก่อสงครามแย่งชิงอำนาจกันอยู่เสมอจึงนำเอาผู้ปกครองจากทั้งสองราชวงศ์มาวิพากษ์วิจารณ์ในบทกวีชิ้นนี้ด้วย

ตัวละครกษัตริย์ที่อยู่ ณ บริเวณนอกประตูทางเข้าภูเขาซาระบาปมีข้อสังเกต 2 ประการ ข้อแรกจะเป็นกษัตริย์ที่หมกมุ่นอยู่กับกิจการทางโลกมากเกินไปทำให้ละเลยชีวิตของคริสต์ชนที่ดี ข้อที่สองเห็นได้ชัดเจนว่ากษัตริย์เกือบทุกพระองค์ล้วนเกี่ยวข้องกับราชอาณาจักรซิชิลีและเนเปิลส์ ทั้งราชวงศ์องแวงและอาเรกอน ตัวละครกษัตริย์พระองค์แรกคือ กษัตริย์ฟิลิปที่ 3 (Phillip 3 the Bold) พระองค์ทรงนำทัพออกรบกับฝ่ายกษัตริย์ปีเตอร์ที่ 3 แห่งอาเรกอน กษัตริย์ฟิลิปที่ 3 และเจมส์แห่งมาจอร์การ่วมมือกันเอาดินแดนคืน แต่ในที่สุดทัพของฟิลิปที่ 3 พ่ายแพ้และต้องถอยกลับระหว่างทางพระองค์ป่วยเป็นไข้และสวรรคตอย่างโดดเดี่ยว ดังนั้นการสิ้นพระชนม์อย่างโดดเดี่ยวของกษัตริย์ฟิลิปที่ 3 เกิดจากการยกทัพแย่งชิงดินแดนกับกษัตริย์ปีเตอร์ที่ 3 แห่งอาเรกอน และปรากฏบทวิพากษ์ถึงการสิ้นพระชนม์ด้วยสงครามครั้งนี้ด้วย

And that snub-nosed one who seems to be consulting

The one who has so benign an aspect,

Died retreating, and deflowering the lily.

Purgatorio 7. 103-105.

กษัตริย์คู่ต่อมา คู่ตัวละครพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 แห่งอองจู และกษัตริย์ปีเตอร์ที่ 3 แห่ง

อาเรกอน ผู้ประพันธ์เอาภักดิ์ที่ เป็นศัตรูกันมานั่งร้องเพลงสวดมนต์พร้อม ๆ เพื่อเป็นการ
เสียดสีความขัดแย้งทางการเมือง

The one who looks so strong and sings together
With that other one who has the aquiline nose,
Wore his sword-belt with every mark of valour;

Purgatorio 7. 112-114.

ข้อความดังกล่าวคือการจะวิพากษ์วิจารณ์การปกครองของทั้งสองพระองค์ว่าทรงหมกมุ่น
กับการแย่งชิงอำนาจมากจนไม่มีเวลาใส่ใจกิจการทางศาสนา ซึ่งเป้าหมายของการแย่งชิงอำนาจก็
คือ ราชอาณาจักรซิซิลี ซึ่งสถาบันศาสนาเข้ามาแทรกแซง โดยที่ พระสันตะปาปามาร์ตินที่ 4 ได้
ประกาศบัญญัติกรรมกษัตริย์ปีเตอร์ที่ 3 เพื่อเป็นการสนับสนุนพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 พระ
สันตะปาปาจึงถูกนำมาวิพากษ์ด้วย โดยเขาสร้างตัวละครพระสันตะปาปามาร์ตินที่ 4 ให้
อยู่ที่ภูเขาระบาปชั้นที่ 6 ซึ่งเป็นสถานที่ชำระบาปของพวกตะกละ

Is that of a man who had the church in his arms:
He was from Tours, and now fasts to purge himself
Of the Bolsena eels and the sweet wine.

Purgatorio 24. 22-24

พระสันตะปาปามาร์ตินที่ 4 เสวยปลาไหลกับไวน์เข้าไปมากเกินไปจนเป็นสาเหตุที่ทำให้
พระองค์เสียชีวิต ด้วยเหตุผลดังกล่าวตัวละครพระสันตะปาปามาร์ตินที่ 4 ชำระบาปที่นี่ ส่วน
เหตุการณ์ทางการเมืองที่ต้องการจะวิพากษ์คือการที่พระสันตะปาปามาร์ตินที่ 4 ได้กระทำผิดพระ
บัญชาของพระเจ้าเพราะการเข้าไปก้าวท้าวในกิจการทางการเมืองโดยเอาศาสนาบังหน้า กล่าวได้
ว่าพระองค์กระทำผิดถึงสองกระทง พระองค์ทรงมีจิตใจโอนเอียงเข้าข้างพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 และ
ใช้ความเป็นพระสันตะปาปาประกาศบัญญัติกรรมกษัตริย์ที่ 3 แห่งอาเรกอน จะเห็นว่าเขาใช้
หลักคำสอนในคริสต์ศาสนาตัดสินพฤติกรรมของพระสันตะปาปามาร์ตินที่ 4 และสร้างบท
สนทนาเพื่อวิพากษ์วิจารณ์การเมืองร่วมสมัย

ความวุ่นวายทางการเมืองในราชอาณาจักรซิซิลีและเนเป็ลส์สามารถสืบสาวไปถึง พระ
สันตะปาปาเออร์บันที่ 4 เคลเมนต์ที่ 4 และมาร์ตินที่ 4 สิ่งทั้งสามพระองค์ได้กระทำลงไปก็
เพื่อรักษาอำนาจของสถาบันศาสนาโดยการเอาภักดิ์ฝรั่งเศสเข้ามาคานอำนาจของจักรพรรดิ
เยอรมันเพื่อป้องกันการรวมอิตาลีเข้ากับเยอรมัน กล่าวได้ว่าพระสันตะปาปาใช้ภักดิ์ฝรั่งเศส
เป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจให้สถาบันศาสนาแต่ภักดิ์ฝรั่งเศสไม่ยอมเหน็ดเหนื่อยเปล่าโดยที่ไม่
ได้อะไรเพิ่ม เพราะสังเกตได้จากการพยายามจะเอาราชอาณาจักรซิซิลีคืนจากราชวงศ์อาเรกอน แต่
อย่างไรก็ตามก็ไม่สามารถกระทำได้ ในที่สุดราชวงศ์อาเรกอนจึงได้ครอบครองราชอาณาจักรซิซิลี

สืบต่อมา ส่วนรัชทายาทของพระเจ้าชาร์ลส์ได้ครอบครองราชอาณาจักรเนเปิ้ลสืบต่อมาเช่นกัน จากการศึกษาพบว่ามืบทวีพากษ์การปกครองที่ล้มเหลวของทั้งสองราชวงศ์ โดยเริ่มต้นจากราชวงศ์อาเรกอนทายาทของกษัตริย์ปีเตอร์ที่ 3 ซึ่งได้แก่กษัตริย์อัลฟองโซที่ 2 เจมส์ที่ 2 และเฟรเดอริกที่ 2

กษัตริย์อัลฟองโซ ซึ่งเป็น โอรสของกษัตริย์ปีเตอร์ที่ 3 ซึ่งครองราชย์ต่อจากพระราชบิดา ได้เพียง 6 ปีก็สิ้นพระชนม์

And if the young who sits behind him

Had remained king after he had died,

The valour would have gone on from father to son,

Purgatorio 7. 115-117.

จากข้อความดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่ากษัตริย์อัลฟองโซที่ 2 ก่อนข้างจะเป็นผู้มีคุณสมบัติของนักปกครองที่ดีแต่เขาได้แต่เสียดายที่พระองค์ทรงสิ้นพระชนม์เร็วเกินไปหรือมีนัยว่าการปกครองของรัชทายาทในกษัตริย์ปีเตอร์ที่ 3 ตกต่ำลงมาก

มืบทวีพากษ์การปกครองของพระราชโอรสอีกสองพระองค์ของกษัตริย์ปีเตอร์ที่ 3 คือ กษัตริย์เจมส์ที่ 2 และเฟรเดอริกที่ 2

Which cannot be said about the other heirs:

Iacomo and Fererigo have the kingdoms;

But neither of them has the better inheritance.

Purgatorio 7. 118-120.

จากข้อความดังกล่าวกษัตริย์เจมส์ที่ 2 และเฟรเดอริกที่ 2 ไม่มีคุณสมบัติของนักปกครองที่ดี เพราะ เมื่ออัลฟองโซสิ้นพระชนม์พระเจ้าเจมส์ที่ 2 ได้ครองอาเรกอนต่อและมอบราชอาณาจักรซิซิลีให้เฟรเดอริกที่ 2 ซึ่งเป็นพระอนุชาดูแลแทน ต่อมาเจมส์ได้อภิเษกกับพระราชธิดาของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 แห่งองจู จึงตัดสินใจกราชอาณาจักรซิซิลีให้แก่พระเจ้าชาร์ลส์ เมื่อชาวซิซิลีทราบเรื่องจึงประกาศให้เฟรเดอริกที่ 2 เป็นกษัตริย์แทนพระเจ้าเจมส์ พระเจ้าชาร์ลส์และพระเจ้าเจมส์ที่ 2 จึงทำสงครามกับเฟรเดอริกที่ 2 ในปีค.ศ.1299 เจมส์ถอยทัพกลับ เฟรเดอริกจึงได้เป็นกษัตริย์ครอบครองราชอาณาจักรซิซิลีในปี ค.ศ. 1302¹⁰ สงครามระหว่างสายเลือดเพื่อแย่งชิงราชอาณาจักรซิซิลีได้ส่งผลให้ประชาชนชาวซิซิลีออกมามีส่วนร่วมเรียกร้องอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพวกเขาเห็นว่าราชอาณาจักรจะตกไปอยู่ในการปกครองของกษัตริย์ฝรั่งเศสซึ่งพวกเขาเคยได้รับบท

¹⁰สรุปความจาก Ibid.,p.151.

เรียนที่ไม่ดีมาแล้วจากการปกครองภายใต้อำนาจของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 จึงตัดสินใจเลือก กษัตริย์ของตนเองเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าพระเจ้าเฟรเดอริกที่ 2 จากอาเรกอนคงจะมีคุณสมบัติของนักปกครองที่ดีกว่าพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 เมื่อพิจารณาจากการยอมรับของประชาชนชาวซิซิลี แต่การก่อสงครามระหว่างสายเลือดก็มีใช้ลักษณะของผู้มีคุณธรรม

พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 และพระเจ้าเฟรเดอริกที่ 2 ได้ครองราชอาณาจักรเนเปิลส์และซิซิลีตามลำดับ ผู้ประพันธ์จึงตระหนักว่าการที่ดินแดนในอิตาลีมีผู้ปกครองจากราชวงศ์อองแวงและอาเรกอนเป็นการแสดงให้เห็นถึงความไร้เอกภาพทางการเมืองการปกครอง ฉะนั้นในทัศนะของเขาการปกครองโดยกษัตริย์จึงมิใช่รูปแบบการเมืองการปกครองที่ถูกต้องและเหมาะสม เพราะกษัตริย์แต่ละพระองค์ต่างก็ต้องการเป็นใหญ่แต่เพียงผู้เดียวจึงก่อสงครามกันจนไม่มีโอกาสสร้างความสงบและสันติภาพให้บังเกิดในดินแดนและต่อประชาชน และเขายังมีความเห็นอีกว่ากษัตริย์ทั้งสองพระองค์ยังไม่มีคุณสมบัติของนักปกครองที่ดี จึงมีบทวิพากษ์ที่สวรรค์ชั้นที่ 6 คือสวรรค์ชั้นดาวพฤหัสบดี (Jupiter) ซึ่งเป็นที่สถิตของดวงวิญญาณผู้ปกครองที่ทรนธรรม ดวงวิญญาณเหล่านี้จะรวมตัวกันเป็นรูปนกออินทรีซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของจักรวรรดิและได้ตำหนิพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 และเฟรเดอริกที่ 2

See also the lame man of Jerusalem

Where good deeds you could count upon one finger

For every thousand ill deeds he performed

See also the avarice and baseness

Of him who keeps the island of the fire

In which Anchises finished his long age.

Paradiso 19. 127-132.

จากข้อความดังกล่าวกษัตริย์ทั้งสองพระองค์ไม่มีคุณสมบัติของนักปกครองที่ดีกล่าวคือพระเจ้าชาร์ลส์ทรงเป็นผู้ก่อกรรมชั่วมากกว่ากรรมดีและเฟรเดอริกก็ปกครองซิซิลีอย่างไร้คุณธรรมและป่าเถื่อน ต่อมานกออินทรีได้เปิดเผยวิญญาณของตัวละคร พระเจ้าวิลเลียมที่ 2 แห่งโอเตอร์วิลล์ (William 2 of Hauteville) ซึ่งเป็นกษัตริย์ชาวนอร์แมนที่ทรงคุณธรรม พระองค์ครอบครองซิซิลีและเนเปิลส์ในปี ค.ศ.1169-1189 นกออินทรีได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสมัยพระเจ้าวิลเลียมและสมัยปัจจุบันที่ได้แตกแยกออกเป็น 2 อาณาจักร

And he whom you see where the arch went down,

Was the William for whom that land laments

Which now weeps because Charles and Frederick are alive:

Paradiso 20. 61-63.

ข้อความดังกล่าวคือการเปรียบเทียบความรู้สึกของชาวซิซิลีที่มีต่อผู้ปกครองว่าแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เมื่อพระเจ้าวิลเลียมสิ้นพระชนม์ประชาชนพากันร่ำไห้และอาลัยต่อการจากไปของพระองค์ แต่เวลานี้ประชาชนชาวซิซิลีและเนเปิลส์ได้พากันร้องไห้เช่นกัน แต่เป็นเพราะได้รับความทุกข์กายทุกข์ใจที่มีผู้ปกครองที่ไร้คุณธรรมอย่างพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 และเฟรเดอริกที่ 2 จากข้อความดังกล่าวเราจึงสามารถทราบได้ว่าพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 และเฟรเดอริกที่ 2 มิใช่ผู้ปกครองที่ทรงธรรม

นอกจากนี้ยังมีบทวิพากษ์วิจารณ์การปกครองที่ล้มเหลวของพระเจ้าโรเบิร์ตที่ 1 พระราชโอรสของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 โดยสร้างให้ตัวละครพระเจ้าชาร์ลส์ มาร์เทล (Charles Martel) ซึ่งเป็นพระราชโอรสองค์แรกเป็นผู้วิจารณ์

And if my brother had forseen that,
He would already be avoiding the greedy poverty
Of Catalonia, in case it should work ill for him ;

Paradiso 8. 76-78.

จากข้อความดังกล่าวผู้ประพันธ์วิพากษ์การปกครองที่ล้มเหลวของพระเจ้าโรเบิร์ตที่ 1 ว่ามีสาเหตุมาจากการแต่งตั้งข้าราชการที่เห็นแก่ได้ โลกมากและเข้ามาทุจริต ภายหลังจากการวิพากษ์วิจารณ์ผู้ปกครองราชอาณาจักรซิซิลีและเนเปิลส์ในหลายรัชกาล อย่างตรงไปตรงมาและไม่โอนเอียงเข้าข้างราชวงศ์ใดราชวงศ์หนึ่ง ผู้ประพันธ์ได้เสนอข้อสรุปเกี่ยวกับผู้ปกครองและรูปแบบการปกครอง

Rarely does human rise through the branches;
That is the will of him where gift it is,
So that it should be matter for petition.
My words apply to the one with the big nose,
As well as to Peter, with whom who is singing;
And that grieves Apulia and Provence.

Purgatorio 7. 121-126.

จากข้อความดังกล่าวการครองราชย์โดยการสืบสันตติวงศ์เป็นรูปแบบการปกครองที่ล้มเหลวและไม่ถูกต้องตามหลักของคริสต์ศาสนาที่ว่า คุณความดีมิใช่สิ่งที่สามารถสืบทอดผ่านสายเลือด พระเจ้าเท่านั้นเป็นผู้ที่มีอำนาจและทรงประทานคุณสมบัติให้นักปกครองที่ดีให้แก่จักรพรรดิเท่านั้น ซึ่งจุดนี้เองที่เขายึดถือและนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองว่าการปกครองโดยจักรพรรดิเป็นรูปแบบที่ถูกต้องและชอบธรรมเพราะได้รับอำนาจจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ

ความว่าการสืบสันตติวงศ์เป็นรูปแบบการเมืองการปกครองที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม ในที่สุดก็จะนำไปสู่ปัญหาการเมืองการปกครองร่วมสมัยดังที่ได้นำเสนอไปแล้ว

จากการศึกษาบทวิจารณ์เหตุการณ์ความวุ่นวายในซิซิลีและเนเป็ลส์พบว่าจุดเริ่มต้นของปัญหาคือพระสันตะปาปาเออร์บันที่ 4 ชักจูงพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 แห่งอองจูเข้ามาครองดินแดนซิซิลีและเนเป็ลส์ จึงเกิดการต่อสู้อย่างรุนแรงจากกษัตริย์จากราชวงศ์โฮเฮนสไตเฟิน อารกอนและประชาชนชาวซิซิลี จนในที่สุดทั้งสองฝ่ายก็แบ่งกันครอบครองซิซิลีและเนเป็ลส์ แต่ประชาชนในดินแดนทั้งสองมิได้อยู่อย่างสันติสุขเพราะขาดเอกภาพทางการเมือง จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้ประพันธ์เห็นว่าการครองราชย์โดยการสืบสันตติวงศ์เป็นรูปแบบการเมืองการปกครองที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม

3.1.7 ความขัดแย้งระหว่างพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 กับพระเจ้าฟิลิปที่ 4

พระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 เป็นต้นเหตุที่ทำให้ผู้ประพันธ์ต้องถูกเนรเทศออกจากเมืองฟลอเรนซ์ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 เป็นศัตรูตัวฉกาจของผู้ประพันธ์ และจากการศึกษาด้วยพบว่ามิมิบทวิพากษ์หลายประเด็นเกี่ยวกับพระองค์เช่น การชิงตำแหน่งพระสันตะปาปาจากพระสันตะปาปาซีเลสตีเนที่ 5 และการช่วยเหลือคอร์โซ โดนาดีก้อรัฐประหารในฟลอเรนซ์ แต่สิ่งที่ร้ายแรงที่สุดที่เกิดกับพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 คือการที่พระเจ้าฟิลิปที่ 4 ส่งคนเข้าจับกุมพระองค์ซึ่งมีที่มาจากความขัดแย้งเรื่องเงิน ดังนั้นพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 และพระเจ้าฟิลิปที่ 4 จึงถูกนำมาวิพากษ์ด้วยในหลายๆ ประเด็น

มิมิบทวิพากษ์วิจารณ์ความผิดบาปของพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ซึ่งได้แก่การซื้อขายตำแหน่งศาสนา ความโลภและการแทรกแซงกิจการของฝ่ายการเมือง ส่วนพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ก็เช่นเดียวกันมิมิบทวิจารณ์ความทะเยอทะยานของพระองค์ซึ่งได้แก่ การบุกเข้าจับพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 การกำจัดอัศวินเทมปลาร์ (Knight Templar) เพื่อยึดทรัพย์สินและการข่มขู่พระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 ในการย้ายสำนักพระสันตะปาปาจากกรุงโรมไปที่เมืองอเวิญญอง

เนื่องจากเวลาในเรื่องเริ่มในวันอีสเตอร์ ปี ค.ศ.1300 ซึ่งเวลาดังกล่าวพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ยังไม่สิ้นพระชนม์จึงได้เห็นการวิจารณ์พระองค์ผ่านบุคคลต่าง ๆ แทนการพบเห็นตัวละครพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ตกนรก บุคคลเหล่านั้นได้แก่ตัวละครชกโก พระสันตะปาปานิโคลาสที่ 3 กวีโด ดันเตและนักบุญปีเตอร์

ในนรกขุมที่ 8 ซึ่งเป็นสถานที่ลงทัณฑ์พวกพระที่ซื้อขายตำแหน่งศาสนา ดันเตได้ฟังคำ
ทำนายของตัวละครพระสันตะปาปานิโคลาสที่ 3 เกี่ยวกับพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8

Are you so soon sated with your wealth

For the sake of which you shamefully and deceitfully

Took the beautiful lady, and made havoc of her?"

Inferno 19. 55-57.

ตัวละครพระสันตะปาปานิโคลาสที่ 3 ประณามการได้ตำแหน่งพระสันตะปาปามาด้วยวิธี
การที่ไม่โปร่งใสของพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 เพราะก่อนที่จะได้รับตำแหน่งพระ
สันตะปาปา โบนิฟาเซที่ 8 ให้คนในตระกูลซ่อนตัวในหีบงบรรมของพระสันตะปาปาซีเลสดีน
ที่ 5 และส่งเสียงผ่านท่อว่า เขาเป็นเทวดาที่พระเจ้าส่งมาเพื่อสั่งให้ซีเลสดีนสละตำแหน่งโดยทันที
พระสันตะปาปาได้ยินเสียงจากเทวดาปลอมนี้อยู่ถึง 3 คืนจึงปักใจเชื่อว่าเป็นเทวดาจริงและ
สละตำแหน่งในเวลาต่อมา โบนิฟาเซที่ 8 จึงได้ครองตำแหน่งพระสันตะปาปาตามแผนการณ์ที่
วางเอาไว้ และสั่งให้ขังพระสันตะปาปาซีเลสดีนที่ 5 ไว้ในคุกของโบสถ์¹¹ ผู้ประพันธ์เริ่มวิจารณ์
ความผิดบาปของพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ตั้งแต่การเข้ารับตำแหน่งว่าเป็นผู้ที่ไร้恙อายุใน
การกระทำความผิดเพราะเป็นการเอาพระเจ้ามาบังหน้า นอกจากนี้แล้วพระสันตะปาปาโบนิฟาเซ
ที่ 8 ยังนิยมการสนับสนุนญาติมิตรตนเองให้ได้รับตำแหน่งเพื่อสร้างความมั่นคงและมั่งคั่งให้แก่
ตนเองเพราะ ในสมัยที่อยู่ในตำแหน่งพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ร่ำรวยขึ้นมากมาฆมหาศาล
พระองค์มีความคิดว่าทุกอย่างที่เป็นของศาสนจักรก็คือสมบัติของพระองค์อย่างถูกกฎหมาย ทรง
แต่งตั้งให้หลานชาย 2 คนและลุงเป็นพระคาร์ดินัล และแต่งตั้งพระอัครสังฆราชและพระสังฆราช
อีก 20 ตำแหน่ง ซึ่งเป็นบุคคลจากแวดวงญาติสนิทและเพื่อนๆ ดังนั้นการกระทำของพระ
สันตะปาปา

โบนิฟาเซที่ 8 ผิดพระบัญญัติของพระเจ้าและทำให้ศาสนจักรมัวหมอง เพราะการครอบครอง
สมบัติของศาสนจักรซึ่งเป็นสมบัติของคริสต์ชนทุกคนบนโลกถือว่าการเอาเปรียบเพื่อนบ้าน
และที่สำคัญการทุจริตของพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 คือการไม่เคารพและไม่ให้เกียรติแก่ศา
สนจักรซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเจ้าสาวของพระเยซู

นอกจากการได้ตำแหน่งมาด้วยความทุจริตและการแต่งตั้งตำแหน่งพระอย่างอยุติธรรม
แล้ว การแอบอ้างอำนาจของพระสันตะปาปา เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวก็เป็นสิ่งที่ถูกนำมาวิพากษ์
ด้วย สกอล โกลอนนา (Colonna) ซึ่งเป็นตระกูลใหญ่แห่งกรุงโรมไม่เห็นด้วยกับการสละตำแหน่ง
อย่างมีเงื่อนไขของพระสันตะปาปาซีเลสดีนที่ 5 และตั้งข้อกล่าวหาว่าพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่
8 ว่าเป็นสาเหตุของเรื่องนี้ พระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 และสกอล โกลอนนาจึงได้ทำสงคราม

¹¹สรุปความจาก Dante Alighieri, *The Divine Comedy. Inferno*, trans. Singleton, p. 50.

กันในที่สุดสกุลโคลอนนาออกจากกรุงโรมไปตั้งมั่นที่ปาเลสตีนา (Palestrina) ในปี ค.ศ.1298 พระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ได้ขอคำแนะนำจากกวีโด ดา มอนเตเฟลโตร (Guido da Montefeltro) ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายกิเบลลินที่มีความสามารถในทางการเมืองและการสงครามอย่างมาก เกี่ยวกับหนทางที่จะทำลายป้อมที่ปาเลสตีนา

จากเหตุการณ์ดังกล่าวผู้ประพันธ์จึงสร้างตัวละครกวีโด ไว้ที่นครชุมที่ 8 เหวที่ 8 ซึ่งเป็นสถานที่ลงทัณฑ์ผู้ที่ให้คำแนะนำคนอื่นไปในทางที่ชั่วซึ่งบาปที่ต้องตกนรกของตัวละครกวีโด คือ คำแนะนำที่เขาให้แก่พระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 นั่นเอง เราจะเห็นว่าผู้ประพันธ์นำแนวคิดคริสต์ศาสนาตัดสินพฤติกรรมของกวีโดและสร้างตัวละครกวีโดและบทสนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์นี้เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ความชั่วของพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8

And then he spoke again : "Do not be fearful,

I absolve you : now tell me what to do

To throw down Penestrino to the ground.

I can lock and unlock heaven, as you know,

Because in my possession are two keys

Which my predecessor made so little of."

Inferno 27. 100-106.

ข้อความดังกล่าวเป็นบทสนทาระหว่างตัวละครพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 และตัวละครกวีโดในการใช้วาจาหว่านล้อมและหลอกล่อให้กวีโดบอกกลยุทธ์เพื่อกำจัดสกุลโคลอนนา โดยตัวละครพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 สัญญาว่าจะใช้อำนาจของการเป็นพระสันตะปาปาอ้างบาปให้หลังจากทำสงครามชนะ จากบทสนทาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ตระหนักอยู่เสมอว่า สิ่งที่กำลังจะกระทำนั้นเป็นบาปแต่ก็ไม่หยุด ยิ่งไปกว่านั้นพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 อ้างถึงอำนาจของพระสันตะปาปาว่า สามารถจะอ้างบาปได้ในทุกกรณี ซึ่งหมายรวมถึงบาปที่กวีโดจะกระทำด้วย การกล่าวอ้างเช่นนี้ถือว่าผิดและบิดเบือนพระบัญญัติของพระเจ้า เนื่องจากการแอบอ้างชื่อของพระเจ้าไปในทางที่ผิดและชั่วร้าย ตามหลักคำสอนเกี่ยวกับกฎแห่งแผ่นดินสวรรค์นั้นพระเยซูตรัสว่า “ เราจะมอบกฎแห่งสวรรค์ให้ไว้แก่ท่าน ท่านจะกล่าวห้ามสิ่งใดในโลก สิ่งนั้นจะถูกกล่าวห้ามในสวรรค์ เมื่อท่านกล่าวอนุญาตสิ่งใดในโลก สิ่งนั้นก็จะถูกกล่าวอนุญาตในสวรรค์ด้วย”¹² ซึ่งความหมายโดยแท้จริงคือ การที่พระเยซูมอบหมายหน้าที่ให้แก่พระสันตะปาปาเป็นผู้นำในการสั่งสอนให้คริสต์ชนกระทำคุณความดีและละเว้นจาก

¹² พระคริสตธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิมและพันธสัญญาใหม่ (กรุงเทพฯ: สมาคมพระคริสตธรรมในประเทศไทย, 2523), หน้า 122.

การทำบาป แต่สิ่งที่พระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 กระทำนั้นตรงกันข้ามกับคำสอนของพระเยซู เนื่องจากมัวติดข้องอยู่กับอำนาจในทางโลก โดยมีได้คำนึงถึงหน้าที่อันแท้จริงที่พระเจ้าทรงมอบหมาย บทสนทนาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 กำลังลุ่มหลงในอำนาจอย่างบ้าคลั่งเสียยิ่งกว่าพระสันตะปาปาทุกพระองค์ที่เคยมีมาซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องกับพระบัญญัติ Unam Sanctum ที่พระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ได้ยืนยันอำนาจอันสูงสุดของพระสันตะปาปาทั้งทางโลกและทางธรรม

จากการศึกษาพบว่ามิบทวิพากษ์ความผิดของพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 แต่ครั้งที่รุนแรงที่สุดน่าจะเป็นการประณามจากตัวละครนักบุญปีเตอร์ บนสวรรค์ชั้นที่ 8

The man who now usurps my place on earth

-My place , my place , where there is now a vacancy,

At any rate in the sight of the Son of God-

Paradiso 27. 22-24.

ตัวละครนักบุญปีเตอร์ตำหนิ พระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ว่าไม่เคยกระทำความดีเลย กระทำแต่ความชั่ว สร้างความวุ่นวายและความเสื่อมเสียให้แก่ศาสนจักรโดยเฉพาะที่กรุงโรม ดังนั้นพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งที่ศักดิ์สิทธิ์ที่พระเยซูทรงมอบภารกิจการนำทางคริสต์ชนกลับสู่อาณาจักรแห่งพระเจ้า

จากการศึกษาพบว่ามิบทวิพากษ์การบุกเข้าจับกุมพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ของพระเจ้าฟิลิปที่ 4

To make future evil and the past look less,

I see the fleur-de-lys enter Alagna

And, in the person of his vicar, Christ made captive.

Purgatorio 20. 85-87.

จากข้อความดังกล่าวถึงแม้พระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 จะเป็นศัตรูคนสำคัญของผู้ประพันธ์ เขากลับมาได้มีความสุขที่เห็นพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ถูกจับและข่มขู่ในทางตรงกันข้ามเขามองว่า การกระทำของพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ผิดอย่างมหันต์ เพราะเป็นการกระทำต่อผู้แทนของพระเยซูซึ่งไม่ต่างจากการกระทำต่อตัวพระเยซูโดยตรง อาจกล่าวได้ว่าผู้ประพันธ์แยกความเที่ยงธรรมและความศรัทธาต่อศาสนาให้อยู่คนละส่วนกับความบาดหมางส่วนตัว

ในที่สุดแล้วความทะเยอทะยานทางการเมืองของพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 ก็พบจุดจบอย่างโศกสลดทั้งต่อตัวพระสันตะปาปาและศาสนจักร เพราะการที่ฝรั่งเศสสามารถทำลาย

อำนาจของสถาบันศาสนาในฝรั่งเศสได้สำเร็จนั้น ทำให้สถาบันนี้กลายเป็นพันธมิตรผู้น้อยของ กษัตริย์ฝรั่งเศส แต่ความชั่วร้ายของพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ที่ถูกนำมาวิพากษ์ยังไม่หมดเพียงเท่านี้ เพราะ ยังมีเรื่องราวความโลภมากเช่น การกำจัดอัครวิญญูเพื่อยึดสมบัติ

จากการศึกษาพบว่าพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ถูกเปรียบเป็นตัวเชื้อโรคจากฝรั่งเศส

They are the father and father-in-law of **the blight of France:**

They knew how tainted and depraved his life is,

And for that reason they are transfixed with grief.

Purgatorio 7. 109-111.

สาเหตุที่พระองค์ถูกเปรียบเป็นตัวเชื้อโรคจากฝรั่งเศสเนื่องจากการที่พระองค์ทรงมีวิถีชีวิตที่เปื้อนมลทินและเข้าไปพัวพันกับสิ่งเลวทรามมากมายเช่นการยึดดินแดนที่มีสิทธิ์ของพระองค์

But if Douai, Lille, Ghent and Bruges

Had it in their power, there would soon be vengeance;

And I beseech it of him who judges all.

Purgatorio 20. 46-48.

จากข้อความดังกล่าวคือการอ้อนวอนให้พระเจ้าลงโทษพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ในกรณีที่ พระองค์ไปรุกรานดินแดนของพวกแฟลนเดอร์ (Flanders) โดยพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ได้หักหลังท่านเคานท์แห่งแฟลนเดอร์ จับขังคุกและเข้าไปยึดครองดินแดนเหล่านั้นเป็นของตน แต่ได้ไม่นานเพราะพวกชาวนาและช่างฝีมือลุกฮือขึ้นต่อสู้ เพราะทนการปกครองที่ทารุณโหดร้ายของพวกฝรั่งเศสไม่ไหว และได้รับชัยชนะที่กูเตร (Courtrai) ในปีค.ศ. 1312 จากเหตุการณ์ดังกล่าวจะเห็นการเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ผู้ที่ถูกรุกราน และขอให้คำอ้อนวอนของพระเจ้าอิวจ์เป็นจริงเพื่อเป็นการสรรเสริญความยุติธรรมแห่งองค์พระผู้เป็นเจ้า ดังนั้นสิ่งที่พระเจ้าฟิลิปที่ 4 กระทำจึงล้วนเป็นความผิดบาปและไร้ความยุติธรรม

ความโลภมากของพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ยังมีอีกเพราะ พระองค์ทรงยึดดินแดนที่เป็นสิทธิ์อันชอบธรรมของเจ้าชายเฮ็ดเวิร์ดที่ 1 โดยการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับการครอบครองดินแดนดังกล่าว

Then it was that with force and falsehood

It became violent; and to make amends,

Seized Ponthieu , Normandy and Gascony.

Purgatorio 20. 64-66.

ข้อความดังกล่าวคือบทวิพากษ์พระเจ้าฟิลิปที่ 4 ในการได้ดินแดนดังกล่าวมาด้วยการปล้น การหลอกลวงและความรุนแรง

อัศวินเทมพลาร์ (The Knight Templars) ก่อตั้งในศตวรรษที่ 12 เพื่อปกป้องนคร เยรูซาเลม เป็นกลุ่มที่ทรงอิทธิพลและร่ำรวยมาก ในปี ค.ศ. 1307 ถูกพระเจ้าฟิลิปที่ 4 กล่าวหาว่าเป็นพวกนอกรีตและในปี ค.ศ. 1312 ถูกพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 กล่าวหาและออกพระบัญญัติแห่งกรุงเวียน (Council of Vienne) เพื่อยกเลิกอัศวินกลุ่มนี้ซึ่งก็เป็นที่ไปตามสัญญาที่ให้ไว้กับพระเจ้าฟิลิปที่ 4 จากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงมีบทวิจารณ์พระเจ้าฟิลิปที่ 4 ทรงร่วมมือกับพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 คุกคามชีวิตและทรัพย์สินของอัศวินเทมพลาร์ด้วยความน้อยฉลาดและโหดร้าย

I see the new Pilate so cruel

That that does not satisfy him, and without authority

He bears his covetous sails against the Templars.

Purgatorio 20. 91-93.

ข้อความดังกล่าวคือการประณามความโลภของพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ว่าไม่เว้นแม้แต่ผู้พิทักษ์ศาสนาซึ่งเป็นการแสดงความนอกรีตและไร้คุณธรรม สาเหตุเนื่องมาจาก พระเจ้าฟิลิปที่ 4 ทรงเริ่มมีปัญหาเกี่ยวกับพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 เกี่ยวกับเรื่องการเรียกเก็บเงินช่วยเหลือจากสงฆ์ในฝรั่งเศส เพื่อทำสงครามกับเฮ็คเวิร์ดที่ 1 ซึ่งจำเป็นต้องใช้จ่ายอย่างสูงจึงส่งผลให้ฝรั่งเศสอยู่ในสภาวะที่ขัดสนและมีปัญหาอย่างหนักในการหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายมหาศาลที่ติดตามมา ประกอบกับการพัฒนารัฐ จึงต้องยึดทรัพย์สินของอัศวินเทมพลาร์ จากเหตุการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเจนว่าพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ทรงประสบกับปัญหาการเงินอย่างหนักและเพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว พระองค์ทรงกระทำการชั่วร้ายต่าง ๆ นานา รวมทั้ง การปลอมแปลงเหรียญซึ่งก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่พระองค์ทรงกระทำและได้สร้างความปั่นป่วนวุ่นวายขึ้นไม่น้อย

ในสวรรค์ชั้นที่ 6 มีบทวิพากษ์ถึงการปลอมแปลงเหรียญซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดจากความโลภมากของพระองค์

There will be seen the trouble on the Seien,

Induced by him who, falsifying the coinage,

Will die through being struck by a wild boar.

Paradiso 19. 118-120.

เรื่องราวความชั่วร้ายต่าง ๆ นานาที่ผู้ประพันธ์นำมาวิพากษ์วิจารณ์ล้วนเป็นการขยายความบุคลิกลักษณะของพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ว่าเป็น ตัวเชื้อโรคแห่งฝรั่งเศส ผู้ประพันธ์ยังมีความเชื่ออีก

ว่าโชคชะตาของเขาและเพื่อนมนุษย์ถูกทำให้ได้รับความเสียหายเพราะนโยบายทางการเมืองของพระองค์ อย่างไรก็ตามความชั่วร้ายที่เกิดขึ้นก็ด้วยความร่วมมือของพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าการเปรียบเทียบบุคคลทั้งสองเป็นตัวชั่วร้ายตามที่ปรากฏใน *พระคริสต์ธรรมคัมภีร์* โดยการเปรียบเทียบพระเจ้าฟิลิปที่ 4 เป็นปีลาตคนใหม่ (the new Pilate) และเปรียบเทียบพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 เป็นเจสันคนใหม่ (the new Jason) ซึ่งเป็นพระชาวยิวที่ชื่อตำแหน่งสงฆ์ โดยติดสินบนกษัตริย์อันติโอคัสที่ 4 (Antiochus 4) ดังนั้นความชั่วที่พระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 กระทำก็ไม่น้อยไปกว่าพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ซึ่งก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในทุกประเด็น อันดับแรกคือการซื้อขายตำแหน่งในศาสนา

The new Jason he will be, of whom we read
In Maccabees; and as to that one, his king
Was soft, so to this one will be the king of France.'

Inferno 19. 85-87.

ผู้ประพันธ์นำเรื่อง การที่พระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 ชื่อตำแหน่งพระสันตะปาปาจากพระเจ้าฟิลิปที่ 4 โดยมีข้อตกลงและสัญญาแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เปรียบเทียบกับเรื่องราว พระเจสันติดสินบนกษัตริย์อันติโอคัสที่ 4 (Antiochus) เพื่อแลกกับตำแหน่งพระสังฆราช ดังนั้นพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 จึงถูกเปรียบเทียบเป็นพระเจสันและพระเจ้าฟิลิปที่ 4 จึงถูกเปรียบเทียบเป็นกษัตริย์อันติโอคัสที่ 4 นอกจากนี้แล้วพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 ก็มีพฤติกรรมเหมือนกับพระสันตะปาปาโบนิฟาเซที่ 8 เกี่ยวกับการเกื้อหนุนญาติมิตรให้ได้รับตำแหน่งในวงการศาสนาโดย ทรงแต่งตั้งหลานถึง 5 คนให้เป็นพระคาร์ดินัล แต่ความชั่วร้ายรุนแรงที่บุคคลทั้งสองกระทำร่วมกันคือการย้ายสำนักพระสันตะปาปาจากกรุงโรมไปยังเมืองอาวิญญองซึ่งส่งผลให้สถาบันศาสนาดกอยู่ภายใต้อำนาจของพระเจ้าฟิลิปที่ 4 และยังเป็นการสะดวกในการเรียกร้องและต่อรองผลประโยชน์ต่างๆ เข้าราชสำนักฝรั่งเศส ความต้องการของพระองค์ได้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายเนื่องจากการเปลี่ยนธรรมเนียมของศาสนจักรด้วยซึ่งเป็นการสร้างความเสียหายให้ศาสนจักรเป็นอย่างมาก จากเหตุการณ์ดังกล่าวพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 จึงถูกเปรียบเทียบเป็นหญิงแพศยาและพระเจ้าฟิลิปที่ 4 เป็นปีศาจร้าย

Then, full of suspicion and made cruel by rage,
He loosed the monster, and dragged it through the wood,
Which made that the only shield I had
From the harlot and the new monstrosity.

Purgatorio 32. 157-160.

ศาสนจักรเปรียบเป็นเจ้าสาวของพระเยซู แต่ตอนนี้เจ้าสาวกลายเป็นหญิงแพศยา ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมและบิดเบือนจากสิ่งเดิมที่คืออยู่แล้ว ยิ่งไปกว่านั้นหญิงแพศยา

ก็ได้มีคูครองคนใหม่คือปีศาจ ซึ่งหมายถึงพระเจ้าฟิลิปที่ 4 หรือกษัตริย์ในราชวงศ์ฝรั่งเศสองค์อื่นๆ จนในที่สุดปีศาจก็พาหญิงแพศยาหายเข้าไปในป่าที่บซึ่งหมายถึงการย้ายสำนักพระสันตะปาปาจากกรุงโรมไปเมืองอาวีญอง ดังนั้นในทัศนะของผู้ประพันธ์ความสัมพันธ์ของกษัตริย์ฝรั่งเศสและสถาบันศาสนาเป็นความสัมพันธ์ที่ผิดทำนองคลองธรรม บิดเบือนคำสอนของพระเจ้าและมีลบลมคมในอยู่ตลอดเวลา

3.1.8 การเสด็จเยือนอิตาลีของจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 และท่าทีของพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5

ในขณะที่จักรพรรดิเฮนรีที่ 7 สวมมงกุฎเป็นจักรพรรดิเป็นช่วงเวลาเดียวกันที่ผู้ประพันธ์เขียนหนังสือเกี่ยวกับทฤษฎีการเมืองชื่อ *De Monarchia* งานชิ้นนี้ประกอบด้วยหนังสือ 3 เล่ม

เล่มที่ 1 เขาพิสูจน์ให้เห็นว่าจักรพรรดิจำเป็นต้องมีเพื่อความผาสุกและสันติภาพของโลก

เล่มที่ 2 เขายืนยันด้วยเหตุผลนานาประการว่าชาวโรมันมีสิทธิอันชอบธรรมในอำนาจราชาธิปไตย

เล่มที่ 3 เขายืนยันและปกป้องว่าอำนาจของจักรพรรดิได้รับโดยตรงจากพระเจ้า มิได้ผ่านมือบุคคลที่สามเช่นพระสันตะปาปาเป็นต้น¹³

จากการศึกษาพบว่าเรื่อง *เดอะ ดีไวน์ คอมเมดี้* มีบางตอนที่เป็นการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

So there must be laws, to act as a curb;
There must be a king, who might catch sight of
At any rate the tower of the true city.
There are laws, but who puts his hand to them?
No one, because the shepherd who goes ahead
May chew the cud, but his hooves are not parted;

Purgatorio 16. 94-99.

ข้อความดังกล่าวคือ ทฤษฎีการเมืองการปกครองที่ผู้ประพันธ์ได้อธิบายไว้ในหนังสือ *De Monarchia* กล่าวคือการเมืองกษัตริย์แห่งสากลโลก 1 พระองค์ทรงปกครองโดยยึดเอากฎหมายโรมันเป็นหลักเพื่อนำมนุษย์ไปสู่ความผาสุกและสันติภาพ แต่ยังไม่มีการพรรดิพระองค์ใด

¹³สรุปความจาก Earnest H. Wilkins, *A History of Italian Literature* (Cambridge : Harvard University Press, 1954), p. 56.

สามารถกระทำหน้าที่ดังกล่าวได้สมบูรณ์เพราะสถาบันศาสนาเข้ามามีอิทธิพลอำนาจส่วนที่เป็นของจักรพรรดิ

เห็นได้ชัดเจนว่าผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเมืองพร้อมกับ การปกป้องพระราชอำนาจทางโลกของจักรพรรดิจากการแอบอ้างของพระสันตะปาปา นอกจากนี้ปกป้องดังกล่าวแล้วเขายังได้ต่อต้านและโต้ตอบแนวคิดของพวกที่ยังสนับสนุนพระสันตะปาปา โดยการเสนอสัญลักษณ์ใหม่ให้แก่ฝ่ายอาณาจักรและฝ่ายศาสนจักรแทนสัญลักษณ์อันเดิมที่เคยเชื่อถือกันมา

Rome, which was the maker for the good world,
Used to have two suns, by which could be seen
Both the road of the world and the road to God.

Purgatorio 16. 106-108.

ผู้ประพันธ์กลับไปที่ประวัติศาสตร์กรุงโรมเพื่อสนับสนุนแนวความคิดของเขา โดยเขียนไว้ในหนังสือ *De Monarchia* เล่มที่ 1 ว่าโรมในยุคของจักรพรรดิออกุสตุส (Augustus) เป็นช่วงที่สุขสงบและมีสันติภาพซึ่งเป็นระยะเวลาเดียวกับการปรากฏตัวของพระเยซู นับว่าเป็นช่วงที่มีการปกครองแบบราชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ในเล่มที่ 3 เขาได้โต้แย้งและปฏิเสธผู้ที่ตีความว่า พระเจ้าประทานดวงอาทิตย์และดวงจันทร์เพื่อเป็นตัวแทนของศาสนจักรและอาณาจักรตามลำดับซึ่งหมายความว่าฝ่ายอาณาจักรต้องคอยรับแสงสว่างจากฝ่ายศาสนจักรอยู่ตลอดเวลา เขาจึงได้โต้ตอบว่าเป็นการตีความที่ผิดเพราะที่จริงคือมีดวงอาทิตย์อยู่ 2 ดวง ซึ่งหมายถึงความเป็นอิสระแก่กันและกันของฝ่ายศาสนจักรและอาณาจักร พระสันตะปาปาและจักรพรรดิต่างก็มีหน้าที่ในคนละส่วนเพื่อนำพามวลมนุษย์ไปสู่จุดหมายทั้ง 2 อันได้แก่จุดหมายบนโลกและจุดหมายบนอาณาจักรสวรรค์ ดังนั้นการที่จักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ทรงสวมมงกุฎในเดือนพฤษภาคมปี 1309 จึงเป็นความหวังของเขาที่จะเห็นสันติภาพบังเกิดในอิตาลีประกอบกับการที่จักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ทรงมีคุณสมบัติหลายประการที่สอดคล้องกับจักรพรรดิในอุดมคติ เช่นการมีคุณธรรมและความปรารถนาที่จะเสด็จประกอบพระราชพิธีสวมมงกุฎที่กรุงโรมตามธรรมเนียมปฏิบัติซึ่งหมายถึงการสถาปนาอำนาจอันเด็ดขาดเป็นหนึ่งเดียวเพื่อระงับความแตกแยกในคาบสมุทรอิตาลี

แต่ความฝันของผู้ประพันธ์ที่จะเห็นพระสันตะปาปาและจักรพรรดินำมวลมนุษย์ไปสู่สันติสุขได้สูญสิ้นไปพร้อมกับความโชคร้ายนานาประการที่บังเกิดแก่จักรพรรดิเฮนรีที่ 7 เนื่องจากพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ได้กดดันพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 ให้เลิกสนับสนุนจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 โดยเฉพาะการเสด็จประกอบพระราชพิธีสวมมงกุฎที่กรุงโรมตามธรรมเนียมปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม จักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ก็สามารถฟันฝ่าอุปสรรคนานาประการมาถึงยังกรุงโรมได้ แต่ก็ไม่ได้

สามารถฝากกองทัพของโรเบิร์ตแห่งองจู (Robert of Anjou) เข้าไปประกอบพิธีในมหาวิหารเซนต์ปีเตอร์ได้ พระองค์จึงประกอบพระราชพิธีสวมมงกุฎในโบสถ์เซนต์จอห์นที่ลาเตรัน (St. John in Lateran) เห็นได้ชัดเจนว่าพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 หลอกหลวงและละทิ้งจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ทั้งๆ ที่ในตอนแรกพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 เป็นผู้ยอมรับตำแหน่งจักรพรรดิของเฮนรีที่ 7 การกระทำดังกล่าวของพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 ถือว่าเป็นการละเลยหน้าที่ที่พระเจ้าบัญญัติไว้ และมีบทวิจารณ์การกระทำเช่นนี้

But before the Gascon has deceived the Great Henry

Sparks of his virtue will begin to appear

Careless alike of money and exertion.

Paradiso 17.82-84.

จากข้อความดังกล่าวพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 ถูกประณามว่าหลอกหลวงจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 แต่เขาไม่ได้เขียนชื่อของพระสันตะปาปาลงไปตรงๆ แต่หลีกเลี่ยงโดยการกล่าวถึงชื่อเมืองที่เป็นบ้านเกิดของพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 คือเมืองกาสโคนี (Gascony) เหตุผลของการไม่เขียนชื่อของพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 น่าจะเป็นสาเหตุเดียวกับการเลี่ยงพระนามของพระเจ้าฟิลิปที่ 4 นั่นคือชื่อของพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 และพระเจ้าฟิลิปที่ 4 สกปรกเกินกว่าจะปรากฏในบทกวีของเขามีใช่เพราะเกรงกลัวอิทธิพลและพระราชอำนาจของกษัตริย์และพระสันตะปาปา ในขณะที่ผู้ประพันธ์ประณามความชั่วของพระสันตะปาปาเขาก็ได้มีโอกาสนัยย่องเทิดทูนพระราชจริยวัตรของจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ว่าทรงเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติของจักรพรรดิในอุดมคติของเขา พระองค์ทรงมีความอดทน มีน้ำพระทัยงดงามและสูงส่งไม่โลกในทรัพย์สินเงินทองซึ่งตรงกันข้ามกับพระเจ้าฟิลิปที่ 4 อย่างสิ้นเชิง

นอกจากการประณามความโกหกหลอกหลวงของพระสันตะปาปาแล้ว เขายังได้ดูถูกพฤติกรรมที่ไม่คงที่และไม่มีจุดยืนของพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5

The man in charge of the divine market

Will then be one who does not deal in the same way

In the open and when he is under cover.

Paradiso 30.142-144.

เขาไม่เพียงไม่เขียนชื่อของพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 ลงในงานของเขามันนี่เขาเรียกพระสันตะปาปาซึ่งเป็นตำแหน่งที่ทรงเกียรติและสูงส่งว่าเป็นเพียงชายคนหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่าเขาหมดความเคารพนับถือในพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 แล้ว สาเหตุนั้นก็เนื่องมาจากการกระทำที่ไม่เด็ดเดี่ยวและไม่มีจุดยืนที่มั่นคงต่อจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 เนื่องจากถูก พระเจ้าฟิลิปที่ 4

ข่มขู่จึงยอมถอนตัวออกห่าง ปล่อยให้พลและละทิ้งให้จักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ดำเนินพันธกิจอันยิ่งใหญ่ เพียงลำพังพระองค์เดียว

นอกจากพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ประสบความสำเร็จในการบั่นทอนการสนับสนุนจาก พระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 แล้ว ชาวฟลอเรนซ์ก็หันมาสนับสนุนให้โรเบิร์ตแห่งองจูเป็นผู้ นำฝ่ายเกวลฟีเพื่อต่อต้านจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 พระองค์จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองจากการไม่เข้าข้างฝ่ายเกวลฟีหรือกิเบลลินมาเป็นผู้นำฝ่ายกิเบลลินซึ่งเป็นฝ่ายที่ช่วยเหลือพระองค์มาโดยตลอด ส่วน ผู้ประพันธ์ได้เขียนจดหมายซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับจักรพรรดิ เฮนรีที่ 7 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 (Epist.5) เป็นการชักชวนให้ชาวอิตาลียอมรับและต้อนรับองค์จักรพรรดิ

ฉบับที่ 2 (Epist.6) คำนิพนธ์ของฟลอเรนซ์ที่ขัดขวางการเสด็จเยือนอิตาลีของจักรพรรดิ เฮนรีที่ 7

ฉบับที่ 3 (Epist.7) เขาอ้อนวอนต่อจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ให้ทรงปลดปล่อยเมืองฟลอเรนซ์ โดยเร็ว¹⁴ จากเนื้อหาของจดหมายทั้งสามฉบับทราบได้ว่าผู้ประพันธ์ทุ่มเทความหวังที่จะเห็นสันติ สุกเกิดในอิตาลีไว้กับจักรพรรดิเฮนรีที่ 7

ในทัศนะของผู้ประพันธ์มิใช่แต่เมืองฟลอเรนซ์เท่านั้นที่วุ่นวายสับสนเนื่องจากการแย่งชิง อำนาจระหว่างฝ่ายเกวลฟีและกิเบลลิน อิตาลีทั่วประเทศก็มีสภาพไม่ต่างไปจากเมืองฟลอเรนซ์ เพราะความเกลียดชังยังมีอยู่ทั่วไปและพร้อมที่จะปะทะกันทุกเมื่อหากมีเหตุการณ์จากภายนอกมา กระตุ้น เช่นการเสด็จเยือนอิตาลีของจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ดังนั้นอิตาลีจึงเปรียบได้กับเรือที่ไม่มี นายท้ายเรือ แต่กำลังอยู่ท่ามกลางพายุที่โหมกระหน่ำอย่างหนัก

O enslaved Italy, a place of grief,
A ship without a master in a great storm,
Not mistress of provinces, but a brothel!

Purgatorio 6. 76-78.

พายุดังกล่าวถึงคือความแตกแยกของนครรัฐต่างๆออกเป็นฝ่ายเกวลฟีและกิเบลลิน ส่วน นายท้ายเรือก็คือจักรพรรดิที่ได้รับอำนาจโดยตรงจากพระเจ้าซึ่งเจ้าครองนครรัฐและผู้นำคนอื่น ๆ จะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม ขณะนี้อิตาลีมิใช่เจ้านายของดินแดนอื่นๆ ดังที่เคยเชื่อกันมา แต่ เป็นหญิงแพศยาคนหนึ่งที่ไร้ซึ่งเกียรติและอำนาจเพราะการกระทำของเธอเองซึ่งหมายถึงความ

¹⁴สรุปความจาก Dante Alighieri, *The Divine Comedy. Paradiso*, trans. Singleton (New Jersey: Princeton University Press, 1975), p. 507.

แตกแยกแย้งชิงอำนาจ รวมทั้งความเสื่อมทรามของชาวเมือง และความคืดอันโง่เขลาที่ไม่ยอม
รับพระราชอำนาจของจักรพรรดิเฮนรีที่ 7

นอกจากอิตาลีจะเป็นหญิงแพศยา หญิงที่ร้องโอดโอยด้วยโรคภัยที่รักษาไม่หาย ชาว
อิตาลีก็ถูกเปรียบเป็นเด็กเล็กที่กำลังหิวโซ แต่กลับปฏิเสธความช่วยเหลือจากนางพยาบาลและ
บอกให้เธอหนีไป

The blind cupidity which makes you silly

Has made you just like a little child

Who is dying of hunger but tells nurse to go away.

Paradiso 30. 139-141.

ชาวอิตาลีถูกเปรียบเป็นคนโง่เขลาเบาปัญญา เนื่องจากความโลภมากครอบงำ หรือการ
แบ่งพรรคแบ่งพวกเป็นแก๊งค์และกิเบลลินซึ่งแท้จริงก็คือเชื้อชาติเดียวกัน แต่พวกเขาไม่ได้
ตระหนัก พยาบาลคือจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ผู้ถูกปฏิเสธจากชาวอิตาลีและโดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก
ชาวเมืองฟลอเรนซ์

เมื่อพิจารณาจากความศรัทธาในพระเจ้าและทฤษฎีทางการเมืองในหนังสือ *De Monarchia* การเสด็จเยือนอิตาลีของจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 จึงเป็นคำตอบให้แก่ทุกคำถามที่เขารอ
คอยและเป็นสิ่งที่เขาสดมภ์ภาวนาด้วยความหวัง สำหรับชาวอิตาลีที่เป็นฝ่ายกิเบลลินและฝ่าย
ชาวที่ถูกเนรเทศต่างก็ห่มเทความหวังไว้ที่จักรพรรดิเฮนรีที่ 7 เพราะเป็นโอกาสดีที่สุดในการได้มา
ซึ่งสิทธิ์และจะได้กลับคืนสู่บ้านเกิดเมืองนอน แต่ความหวังของผู้ประพันธ์และชาวอิตาลีหลาย
คนต้องสูญสลายไปพร้อมกับการสิ้นพระชนม์ของจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ด้วยไข้มาลาเรีย แต่ความ
ศรัทธาและความจงรักภักดีที่มีต่อจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ยังคงอยู่ชั่ววันรันดร์ บัลลังก์ที่รอการเสด็จ
ประทับของพระองค์อยู่ในแดนสุขาวดีหมายถึงการถวายพระเกียรติและความจงรักภักดี

And in that great seat you keep looking at

Because of the crown you see placed above it,

Before you sup at this marriage feast,

Will sit the soul, Augustan upon earth,

Of the great Henry, who will come to Italy

To put her right before she is so disposed.

Paradiso 30. 133-138.

จากข้อความดังกล่าวห่มเทความหวังที่จะเห็นอิตาลีสงบสุขไว้ที่การเสด็จเข้ามาสถาปนา
อำนาจในอิตาลีของจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 และบัลลังก์จักรพรรดิในดินแดนสุขาวดีที่รอคอยการ

เสด็จประทับของจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 มิใช่สิ่งที่ผิดกาลเทศะหรือการหมิ่นพระเจ้าเพราะเมื่อพิจารณาจากมุมมองของเขา ในหนังสือ *De Monarchia* และ *เดอะ ดีไวน์ คอมเมดี้* จักรพรรดิคือผู้ที่รับมอบอำนาจโดยตรงจากพระเจ้า

ผู้ประพันธ์ได้ฝังใจเชื่ออยู่หลายปีว่าจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 คือจักรพรรดิที่พระเจ้าลิขิตมาเพื่อช่วยมนุษยชาติให้รอดพ้น แต่เมื่อพระองค์สวรรคตเขาจึงตกอยู่ในความสิ้นหวัง จากจุดนี้เองที่เขากลับไปคร่ำครวญกับคริสต์ศาสนาในการประพันธ์เรื่อง *เดอะ ดีไวน์ คอมเมดี้* ซึ่งเป็นโลกหลังความตายที่เขาได้ยืนยันถึงสัจจะและชัยชนะของพระเจ้า

การที่จักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ได้สวมมงกุฎในปี ค.ศ. 1309 และพระราชประสงค์ที่จะเสด็จเข้ามาสถาปนาอำนาจในอิตาลีมีส่วนผลักดันให้ผู้ประพันธ์มีความหวังว่า อิตาลีจะรวมเป็นหนึ่งเดียวและมีสันติภาพ แต่การที่พระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 เพิกถอนการสนับสนุนพระองค์เป็นต้นเหตุให้เกิดสงครามระหว่างชาวฟลอเรนซ์และทัพของจักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ส่งผลให้ความหวังครั้งสุดท้ายเขาสิ้นสุดลง ดังนั้นจึงปรากฏบทวิจารณ์การกระทำที่ไม่มีจุดยืนของพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 5 และความหวังในองค์จักรพรรดิเฮนรีที่ 7 ในบทกวีเรื่องนี้

ในทัศนะของผู้ประพันธ์สังคมร่วมสมัยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีโดยเฉพาะในเมืองฟลอเรนซ์ทั้งในด้านวิถีชีวิตของสังคมเมืองและสถาบันศาสนา เมื่อพิจารณาจากจำนวนประชากรที่มีเกือบหนึ่งแสนคนและการเป็นศูนย์กลางทางการเงินและการธนาคารของตะวันตก โดยมีเหรียญทองฟลอรีนเป็นมาตรฐานการเงินในยุโรป เมืองฟลอเรนซ์ได้เปลี่ยนแปลงจากหมู่บ้านแบบชนบทเป็นศูนย์กลางการค้าและอุตสาหกรรม ประกอบกับการเป็น รัฐอิสระ ชนชั้นกลางที่ร่ำรวยจึงเข้ามามีบทบาททางการเมืองการปกครองแทนชนชั้นผู้ดีเก่า รวมทั้งวิถีของชนชั้นกลางก็เข้ามาครอบงำเมืองทั้งเมือง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลในทางลบต่อเมืองฟลอเรนซ์และสังคมร่วมสมัย เขาจึงถ่ายทอดบทวิพากษ์วิจารณ์สังคมร่วมสมัยในบทกวีเรื่อง *เดอะ ดีไวน์ คอมเมดี้*

3.2 การวิพากษ์วิจารณ์สังคมร่วมสมัย

ในการวิพากษ์วิจารณ์สังคมร่วมสมัยผู้ประพันธ์ได้นำอดีตเปรียบเทียบกับปัจจุบัน เขาเสนอว่าในอดีตชาวเมืองฟลอเรนซ์มีศีลธรรมและค่านิยมที่ดีงาม แต่ในปัจจุบันสิ่งที่ดีงามสูญสลายไป เขาได้ชี้ให้เห็นสาเหตุความเสื่อมดังกล่าวซึ่งได้แก่ การกำเนิดชนชั้นกลางในเมือง การเป็นศูนย์กลางการเงินและการธนาคาร การเป็นศูนย์กลางการค้าและอุตสาหกรรมและความเสื่อมของสถาบันศาสนา

3.2.1 การกำเนิดชนชั้นกลางในเมืองฟลอเรนซ์

ผู้ประพันธ์มีความเห็นว่าชนชั้นกลางเป็นกลุ่มชนที่อพยพจากบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียงเมืองฟลอเรนซ์* กลุ่มชนพวกนี้เข้ามากลืนชนชาติโรมันดั้งเดิมและเป็นพวกที่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในเมือง

**But the inhabitants, who are now a mixture
From Campi, Certaldo and from Fegghine,
Were pure-bred down to the last artisan. (...)**
The confusion of people has always
Been the beginning of the city's trouble,
As in the body, undigested food;

Paradiso 16. 49-51..., 67-69.

ชนชาติโรมันดั้งเดิมของเมืองฟลอเรนซ์ถูกคนต่างถิ่นอพยพเข้ามากลืนชนชาติโดยการแต่งงานนับตั้งแต่ชนชั้นสูงจนถึงช่างฝีมือ คนเหล่านี้อพยพมาจากกัมปี (Campi) เซร์ตัลโด (Certaldo) และเฟกกีเน (Fegghine) ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่รอบเมืองฟลอเรนซ์ กลุ่มชนที่เกิดขึ้นใหม่คือ ผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาในเมืองฟลอเรนซ์และคนพวกนี้เป็นกลุ่มเศรษฐีใหม่ซึ่งได้แก่ตระกูลเวลลูตี (Velluti) ตระกูลเชร์กี (Cherchi) และตระกูลบวนเดลมอนตี (Buondelmonti)

**Some who have become Florentine bankers and merchants
Would have been sent back to Simifonte
Where their grandfather went around as beggars;
Montemurlo would still belong to the Conti;
There would still be Cerchi in Acone district
And, perhaps, in Valdigrieve, Buondelmonti.**

Paradiso 16. 61-66.

ผู้ประพันธ์พึงใจว่า ค่านิยมอันดีงามของเมืองถูกทำลายโดยความโลภของเศรษฐีใหม่ ดังนั้นเขาจึงเกลียดและปรารถนาให้กลุ่มเศรษฐีใหม่ออกจากเมืองฟลอเรนซ์ไปอยู่ที่ที่บรรพบุรุษเคยอยู่ การขับไล่ให้กลุ่มเศรษฐีใหม่ออกจากเมืองฟลอเรนซ์เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ที่รุนแรงมากสาเหตุนี้เนื่องมาจากการค้าเงินผิดหลักคำสอนในคริสต์ศาสนาเพราะเป็นการเอาเปรียบเพื่อนบ้านและความมั่งคั่งร่ำรวยเป็นการสร้างค่านิยมวัตถุนิยมให้แก่ชาวเมือง

* ดูแผนที่ประกอบที่ภาคผนวก รูปที่ 16 หน้า 206.

บทวิพากษ์กล่าวชัดเจนว่ากลุ่มเศรษฐีใหม่มีพฤติกรรมการค้ารังชีวิตที่น่ารังเกียจกล่าวคือ เป็นพวกที่ยิ่งจองหองและเอาเปรียบเพื่อนบ้านในทุกวิถีทาง

'New families, who have made sudden gains,
Have generated pride and immoderate ways,
Florence, in you, you weep for it already.'

Inferno 16. 73-75.

จากข้อความดังกล่าว บรรดาเศรษฐีใหม่ เป็นสาเหตุให้เกิดความเสื่อมศีลธรรมและจรรยา และก็ยังเป็น ผู้สนับสนุนทางการเงินแก่พระสันตะปาปาเพื่อต่อต้านอำนาจของจักรพรรดิ กลุ่มเศรษฐีใหม่ที่อพยพมาจากถิ่นอื่นเป็นสาเหตุของการสูญสิ้นของตระกูลผู้ดีเก่าที่สืบเชื้อสายชาวโรมัน

I saw the Ughi and the Catelleni,
Greci, Ormanni, Filippi, Alberichi,
Famous citizen, already in decline;

Paradiso 16. 88-90.

ตระกูลอุกิ (Ughi) กาเทลลินี (Catelleni) เกรซี (Greci) ออร์มันนี (Ormanni) ฟิลิปปี (Filippi) อัลเบริคิ (Alberichi) เป็นตระกูลชั้นสูงและเก่าแก่แห่งเมืองฟลอเรนซ์ แต่ในปัจจุบันได้สูญสิ้นไปหมดแล้วเนื่องจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของชนชั้นกลางที่อพยพมาจากเมืองอื่นและเข้ามาทำการค้าขายจนกระทั่งร่ำรวยมากมายมหาศาลอย่างรวดเร็ว ในที่สุดก็มีการท้าทายอำนาจการปกครองจากชนชั้นสูงและขอเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองและบริหารงานของเมือง ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถประนีประนอมกันได้จึงได้แบ่งออกเป็นฝ่ายเกวลฟ์และฝ่ายกิเบลลิน ฝ่ายกิเบลลินคือชนชั้นขุนนางเก่าแก่ของเมือง ฝ่ายเกวลฟ์เป็นพวกเศรษฐีใหม่และชนชั้นกลาง ความไม่ลงรอยของทั้งสองฝ่ายนั้นเป็นที่มาของความหายนะที่เมืองฟลอเรนซ์ได้เผชิญ

With these people I saw her inhabitants
In glory and justice, so that the lily
Was never turn upside-down on the flag-pole
Nor, through divisions, stained red with blood.'

Paradiso 16. 151-154.

แต่เดิมสัญลักษณ์ของเมืองเป็นรูปดอกกลีสีขาวบนท่งสีแดง เมื่อฝ่ายเกวลฟ์มีอำนาจและจับไล่ฝ่ายกิเบลลินออกจากเมือง ดอกกลีสีได้ถูกเปลี่ยนเป็นสีแดงบนท่งสีขาว เขามองว่า สีแดงของดอกกลีสีคือการนองเลือดในประวัติศาสตร์ของชาวฟลอเรนซ์ อาจกล่าวได้ว่า การอพยพหลังไหลของคนจากหมู่บ้านใกล้เคียงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดชนชั้นกลางและเศรษฐีใหม่ที่สร้างปัญหา

มายแก่เมือง และผู้ประพันธ์ยังเปิดเผยความในใจว่าไม่อยากให้ผู้คนอพยพหลังไหลเข้ามาใน
เมืองฟลอเรนซ์

Oh how much better to have the people I speak of
For your neighbours, and to keep your boundaries
Still at Trespiano and Galluzzo,

Paradiso 16. 52-54.

จากข้อความดังกล่าวจะเป็นการดีหากเมืองฟลอเรนซ์มีอาณาบริเวณเพียง 4 ตารางไมล์
เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการผสมปนเปื้อนกับคนจากหมู่บ้านและเมืองเล็กๆ ที่อยู่รายรอบเมือง
ฟลอเรนซ์

ดังนั้นการกำเนิดชนชั้นกลางมีรากเหง้ามาจากการอพยพหลังไหลของผู้คนต่างถิ่นและเข้า
มาผสมปนเปื้อนกับชนดั้งเดิมซึ่งสืบเชื้อสายจากชาวโรมัน โดยการแต่งงาน กลุ่มชนชั้นที่เกิดขึ้นใหม่มี
อาชีพพ่อค้าและนายธนาคารซึ่งสร้างปัญหาให้เมืองเนื่องมาจากความโลภตามวิสัยของพ่อค้า
นอกจากนั้นยังเป็นต้นตอของปัญหาของฝ่ายเกวลฟีและฝ่ายกิเบลลินจนถึงขั้นมีการต่อสู้นองเลือด
ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่อยู่คู่กับประวัติศาสตร์ของเมือง

3.2.2 การเป็นศูนย์กลางการเงินและการธนาคารของเมืองฟลอเรนซ์

การเป็นศูนย์กลางการเงินและการธนาคารของเมืองฟลอเรนซ์เป็นที่มาของการกระทำผิด
หลักคำสอนในคริสต์ศาสนา เนื่องมาจาก ในปี ค.ศ.1252 เมืองฟลอเรนซ์ได้ผลิตเหรียญทอง
ฟลอริน (florin) และได้กลายเป็นมาตรฐานของเงินตราทั่วยุโรป เหรียญทองฟลอรินประทับด้วย
สัญลักษณ์ของคอกกิลีและภาพของเซนต์จอห์น เหรียญทองฟลอรินนี้เองที่ได้สร้างเสถียรภาพให้
แก่ระบบบัญชีและทำให้ชาวฟลอเรนซ์เป็นผู้ชำนาญด้านการเงินและการธนาคาร แต่ผู้
ประพันธ์มีความเห็นว่าเงินจำนวนมหาศาลที่ไหลเวียนเข้ามาในเมืองฟลอเรนซ์เป็นต้นตอของ
ความเสื่อมทางศีลธรรมและจรรยา และผิดหลักคำสอนของคริสต์ศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่าย
อย่างสุรุ่ยสุร่าย การให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยอย่างสูง และการปลอมแปลงเหรียญทองฟลอริน

ก การใช้จ่ายเงินอย่างตระหนี่และสุรุ่ยสุร่าย

เมืองฟลอเรนซ์มีเงินไหลเวียนเข้าออกเป็นจำนวนมากจึงเป็น โอกาสที่เม็ดเงินเหล่านั้นจะ
ผ่านเข้ามาอยู่ในมือของชาวเมือง เหตุนี้เองที่ทำให้ชาวเมืองมีพฤติกรรมการใช้เงินที่เบี่ยงเบนซึ่ง
แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือพวกที่ใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย และพวกที่ไม่ยอมใช้เงินที่มีอยู่

So they struck one another as they met;
 And then turned round; and, rolling back again,
 Some shouted 'Why hold on?' some 'Why let go?' [...]
 He answered: 'The whole lot of them were dross-eyed,
 So to speak, in their minds, in their first life,
 And did not know how to spend moderately.

Inferno 7. 28-30...,40-42.

จากข้อความดังกล่าวการใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่ายและการไม่ยอมจ่ายเงินเพราะความตระหนี่กลัวไม่รวยและโลภมาก ต่างก็เป็นบาปที่เกิดจากการไม่รู้จักความพอดีซึ่งก็ขัดกับหลักคำสอนของคริสต์ศาสนา

อาจกล่าวได้ว่าเหรียญทองฟลอรีนได้เข้ามาเปลี่ยนและกำหนดพฤติกรรมของชาวเมืองให้เบี่ยงเบนออกไปจากทางสายกลาง หรือการที่เมืองฟลอเรนซ์เป็นศูนย์กลางการเงินและการธนาคารนั้นเป็นการเพิ่มกิเลสทางด้านวัตถุให้แก่ชาวเมือง จนนำไปสู่ความเสื่อมทรามทางด้านจิตใจ ศิลปกรรมและจรรยา

ข การให้กู้ยืมเงินโดยการคิดดอกเบี้ย

การให้กู้ยืมเงินโดยการคิดดอกเบี้ยก็เป็นอาชีพที่นิยมกันในหมู่ตระกูลที่มีเงินมหาศาลและร่ำรวย แต่การให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยถือว่าการกระทำที่ผิดหลักศีลธรรม เพราะตั้งแต่ “สมัยกรีก-โรมัน การคิดดอกเบี้ยถูกโจมตีแล้วจากอริสโตเติล เมื่อมาถึงยุคกลางการคิดดอกเบี้ยเป็นบาปมาก ในศตวรรษที่ 13-14 Councils of Lyons & Vienne ได้ประกาศว่าผู้ให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยนั้นเป็นกาฝากของสังคม และถือเป็นการเอาเปรียบเพื่อนบ้านจึงถือเป็นบาปด้วย”¹⁵

ผู้ประพันธ์อ้างพระคริสต์ธรรมคัมภีร์ เล่ม “ปฐมกาล” เกี่ยวกับการหาเลี้ยงชีพตามพระบัญชาของพระเจ้า

From these two, if you recall to mind
 The beginning of Genesis, it is proper for man
 To win his bread and to advance his race:
 And because the usurer takes another way,

¹⁵น้ำเงิน บุญเยี่ยม, *ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยกลาง* (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515), หน้า 221.

Treating nature and what follows from her
Contemptuously, he puts his hopes elsewhere.

Inferno 11. 106-111.

ในพระคริสต์ธรรมคัมภีร์ เล่ม “ปฐมกาล” กล่าวเอาไว้ว่า มนุษย์จะต้องดำรงชีพด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง ซึ่งหมายถึงการดำรงชีวิตด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเองและไม่เอาเปรียบใครอื่น แต่การให้ยืมเงินโดยการคิดดอกเบี้ยเป็นสิ่งผิดกฎธรรมชาติ เพราะเป็นการทำเงินให้เพิ่มขึ้นจากเงิน ซึ่งตามกฎธรรมชาติเงินควรจะเพิ่มขึ้นจากสิ่งของจากธรรมชาติ จึงขัดกับหลักคำสอนในพระคริสต์ธรรมคัมภีร์

ถึงแม้จะผิดทั้งศีลธรรมและหลักคำสอนของศาสนาการกู้ยืมเงินยังคงดำเนินต่อไป ทางวัดก็ออกบัญญัติห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยแพง องค์พระสันตะปาปาก็กลายเป็นผู้พึ่งพานายธนาคารชาวแคว้นทัสคานีในการเก็บภาษีทั่วยุโรปจึงได้มีการออกใบอนุญาตยินยอมให้มีการการกู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยได้ ในเมืองฟลอเรนซ์ผู้ที่เป็นนายเงินที่ขูดเลือดก็คือ บรรดานายธนาคารจากตระกูลใหญ่ๆ ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครจากตระกูลเหล่านี้ให้ตกนรกขุมที่ 7 แดนที่ 3 เพื่อวิพากษ์วิจารณ์การเป็นนายเงินขูดรีดดอกเบี้ยว่าเป็นบาปตามหลักคำสอนในศาสนา

And so I went among them, looking at them,
I saw upon a yellow purse an azure
Which had the face and hearing of a lion.

Inferno 17. 58-60.

กระเป๋ามีตรารูปสิงโตสีฟ้าบนพื้นสีเหลืองแขวนอยู่ที่คอของคนบาปนั้นเป็นตราประจำตระกูลจันฟีลียัสซี (Gianfigliuzzi) แห่งเมืองฟลอเรนซ์ พวกเขาทำการให้กู้ยืมเงินในฝรั่งเศส

Then my eyes wandering further over the group,
I saw another purse as red as blood,
And which displayed a goose whiter than butter.

Inferno 17. 61-63.

กระเป๋ามีตรารูปห่านสีขาวบนพื้นสีแดงเป็นตราประจำตระกูลอุบเบริอาคิ (Ubbriachi) เป็นชาวฟลอเรนซ์เช่นกัน ส่วนกระเป๋ามีตรารูปหมูตัวเมียสีฟ้าตั้งท้องบนพื้นสีขาวคือตราประจำตระกูลสโครเวญนิ (Scrovegni) เป็นนายธนาคารชาวปาดัว

And one who had an azure pregnant sow
By way of crest on his white money-bag,
Said to me: 'What are you doing in this ditch?

Inferno 17. 64-65.

นอกจากนี้แล้วผู้ประพันธ์ได้สร้างตัวละคร วิทาลิโอโน (Vitaliano) นักค้าเงินชาวปาตัว ซึ่งเขาได้ทำนายการตกนรกของโจวานนี (Giovanni) จากตระกูลเบกกี (Becchi) ซึ่งเป็นนักค้าเงินชาวฟลอเรนซ์ อาจกล่าวได้ว่านักค้าเงินที่กล่าวถึงส่วนมากจะเป็นชาวฟลอเรนซ์และชาวปาตัว ซึ่งพวกเขาเริ่มอาชีพจากการเป็นนายธนาคาร ในเมื่อมีเงินมากมายจึงเริ่มการให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยสาเหตุคือความโลภซึ่งนำมามนุษย์ไปสู่ความหลงผิด

ค. การปลอมแปลงเหรียญทองฟลอรีน

การปลอมแปลงเหรียญทองฟลอรีนเป็นบาปเพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความโลภอยากได้ใคร่มีของคน มาสเตอร์อาดัม (Master Adam) นำเสนอว่าการปลอมแปลงบิดเบือนเป็นบาป เพราะเป็นการหลอกลวงผู้อื่น โดยมีเจตนาร้ายอยู่เบื้องหลังซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดหลักความรักระหว่างเพื่อนมนุษย์

There is Romena, where I forged the coins

With base metal , stamped with John the Baptist;

It was for that I left my body burnt.

Inferno 30 .73-75.

มาสเตอร์อาดัมเป็นผู้ปลอมแปลงเหรียญทองฟลอรีน โดยการเจือปนโลหะอื่นเข้าไปซึ่งและบทลงโทษของเมืองฟลอเรนซ์สำหรับผู้ที่ปลอมแปลงเหรียญทองคือการเผาทั้งเป็นซึ่งเป็นการได้รับกรรมที่ก่อเอาไว้แล้ว

โดยปกติหนึ่งเหรียญทองฟลอรีนจะประกอบด้วยทอง 24 กะรัต แต่ มาสเตอร์อาดัม ได้ปลอมเหรียญโดยการเพิ่ม ทองแดงและธาตุอื่นๆ เข้าไปอีก 3 กะรัต ดังนั้นเหรียญปลอมจึงประกอบด้วยทองคำเพียง 21 กะรัตเท่านั้น

It was they persuaded me to coin the florins

Which had a good three carats of alloy.'

Inferno 30. 89-90.

แม้เหรียญทองฟลอรีนจะมีส่วนช่วยให้เกิดความคล่องตัวในระบบเศรษฐกิจ แต่ในทัศนะของผู้ประพันธ์เหรียญทองฟลอรีนได้ลดคุณค่าด้านจิตใจของผู้คนลง ซึ่งจะเห็นได้จากการที่เขาสร้างตัวละครที่ใช้ง่ายสุรุ่ยสุร่ายและตระหนี่ ตัวละครที่เป็นนักค้าเงินและตัวละครที่ปลอมแปลงเหรียญทองฟลอรีนไว้ในนรกภูมิ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องเงินทองเป็นผู้ที่ประพฤติดีผลหลักคำสอนในคริสต์ศาสนา

3.2.3 การเสื่อมของสถาบันศาสนา

จากการศึกษาพบว่าทวิพาคษ์วิจารณ์ความเสื่อมของวิถีชีวิตแบบนักบวชคือการนำปัจจุบันไปเปรียบเทียบกับอดีต ชีวิตอารามวาสี (Monachism) เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 4 ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีความคิดและแนววิถีปฏิบัติแบบเดียวกันแยกตัวออกไปอยู่ต่างหากห่างไกลผู้คน วิถีชีวิตแบบนักบวชได้แพร่หลายไปสู่ที่ต่างๆ และในท้ายที่สุดได้แพร่หลายเข้าสู่ตะวันตก จนกระทั่งนักบุญเบเนดิกต์ได้ก่อตั้งคณะเบเนดิกทีน (Benedictines) ในต้นศตวรรษที่ 6 ท่านได้บัญญัติกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติที่ว่าด้วยวิถีชีวิตแบบนักบวชอย่างสมบูรณ์และถือกันว่าเป็นแนวทางสำหรับคณะอื่นๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังจนกระทั่งถึงศตวรรษที่ 13 และเป็นผู้ให้กำเนิดปฏิญาณตน 3 ข้อของนักบวชคือความบริสุทธิ์ ความยากจน และความนบนอบ¹⁶ แต่ในที่สุดหลักคำสอนของนักบุญเบเนดิกต์ก็ถูกละเลย ซึ่งสาเหตุของความเสื่อมนั้นได้แก่ ความอ่อนพลังทางด้านหลักการและกฎวินัยของนักบวชคณะเบเนดิกทีนในศตวรรษที่ 11 และเศรษฐกิจตกต่ำ

ก. ความเสื่อมของคณะเบเนดิกทีน

ตัวละครนักบุญเบเนดิกต์บรรยายการก่อตั้งสำนักบวชเบเนดิกทีน และสาเหตุของความเสื่อม

But no one lifts his feet from the ground
To climb it, and the rule of my order
Is left there simply as so much waste parchment.

Paradiso 22. 73-75.

จากข้อความดังกล่าวสาเหตุของความเสื่อมของคณะเบเนดิกทีนเกิดจากการที่เหล่านักบวชได้ละทิ้งข้อวัตรที่นักบุญเบเนดิกต์บัญญัติไว้ เนื่องจากติดข้องกับวัตถุทางโลกจนละเลยธรรมวินัย

The walls which enclosed a house of prayer
Now make a den of thieves, and the monks' hoods
Are now sacks full of rotten flour.

¹⁶สรุปความจาก เสรี พงศ์พิศ, *ศาสนาคริสต์* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), หน้า 45-47.

Paradiso 22. 76-78.

ข้อความดังกล่าวคือบทวิพากษ์วิจารณ์นักบวชในปัจจุบัน โดยใช้ความเปรียบว่าอารามเคยเป็นสถานที่ชุมนุมของนักบวชที่ศรัทธาและปฏิบัติตามข้อวัตร แต่บัดนี้อารามได้กลับกลายเป็นที่ซ่อนสมุขของพวกโจร เพราะนักบวชได้ลดค่าลงเป็นโจรที่ไม่เหลือความบริสุทธิ์ในจิตวิญญาณ ปล้นเอาศรัทธาและทรัพย์สินจากชาวบ้าน เราอาจกล่าวได้ว่านักบวชในปัจจุบันได้ละเมิดคำปฏิญาณตนทั้ง 3 ข้อซึ่งได้แก่ความบริสุทธิ์ ความยากจนและความนบนอบ

But the worst usury is not taken
Against God's will more surely than **that fruit**
Which makes the heart of the monks so mad;

Paradiso 22. 79-81.

สาเหตุอีกประการที่นำความเสื่อมมาสู่คณะเบเนดิกตินก็คือเงินของวัด โดยประมาณว่าเป็นบาปยิ่งกว่าการให้กู้ยืมเงินโดยการคิดดอกเบี้ย เพราะเงินดังกล่าวเป็นของชาวคริสต์ทุกคนจึงมิใช่สมบัติส่วนตัวที่นักบวชพึงยึดเอาเป็นของตน และเป็นการขัดกับหลักคำสอนเกี่ยวกับความยากจนและการที่นักบวชต้องทำงานเพื่อดำรงชีวิต

ความเสื่อมของนักบวชคณะเบเนดิกตินมีสาเหตุหลักมาจากการที่บรรดานักบวชพากันละทิ้งข้อวัตรที่นักบุญเบเนดิกต์บัญญัติเอาไว้ซึ่งได้แก่ ความบริสุทธิ์ ความยากจนและความนบนอบ โดยที่พวกเขาได้กระทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามเช่นลุ่มหลงในวัตถุทางโลกจนถอนตัวไม่ขึ้นสูญเสียความบริสุทธิ์แห่งสงฆ์โดยการเข้าไปข้องเกี่ยวกับเงินทองของชาวบ้านและขาดความนบนอบต่อพระผู้เป็นเจ้าและนักบุญเบเนดิกต์

นอกจากบทวิพากษ์ต่อความเสื่อมของนักบวชแล้วยังพบว่ามีบทวิพากษ์ความเสื่อมของตำแหน่งสงฆ์ เช่นตำแหน่งพระสังฆราชและพระคาร์ดินัล

นักบุญปีเตอร์ คาเมียนเป็นนักบวชในคณะเบเนดิกตินประจำอารามฟอนเต อาเวลลানা (Fonte Avellana) ท่านได้เขียนงานหลายชิ้นซึ่งบางส่วนเป็นการตีแผ่และคัดค้านความเสื่อมและวัตถุนิยมของศาสนจักร ด้วยเหตุผลดังกล่าวตัวละครนักบุญปีเตอร์ คาเมียนจึงกล่าวประณามความเสื่อมของนักบวชในอารามที่ฟอนเต อาเวลลানাและวิถีชีวิตที่ฟุ่มเฟือยหรูหราของพระสังฆราช

That cloister yielded fruit to these heavens,
Richly indeed; and now it has become useless,
So much so that it must soon come to light(...)
Little mortal life remained to me
When I was put into one of those hats

Which seems always to have worse heads inside them

Paradiso 21. 118-120...,124-126.

ข้อความดังกล่าวคือบทวิพากษ์วิจารณ์ความไร้แก่นสารของนักบวชเพราะแทนที่จะเร่งฝึกสมาธิภาวนาและยึดมั่นในคำสอนกลับพากันละทิ้งพระวินัยและคำปฏิญาณดั้งเดิม โดยเฉพาะข้อวัตรที่เกี่ยวกับความยากจนและความบริสุทธิ์ นอกจากบรรดานักบวชแล้วเขายังได้ตำหนิบรรดาพระสังฆราชและพระคาร์ดินัลว่านับวันยิ่งได้พระสังฆราชและพระคาร์ดินัลที่หย่อนยานทางพระวินัยมากขึ้น จากคำวิจารณ์ทำให้มองเห็นภาพรวมของความเสื่อมในศาสนจักรว่าปรากฏมีอยู่ในทุกระดับตั้งแต่พระชั้นผู้ใหญ่จนถึงนักบวช อาจกล่าวได้ว่าถึงแม้จะมีขบวนการปฏิรูปกลุณีเป็นผู้บุกเบิกการปฏิรูปสถาบันสงฆ์ก็ไม่สามารถรอดพ้นวิกฤตศรัทธาไปได้ เพราะมีสาเหตุมาจากจากการครอบงำของอำนาจทางโลกไม่ว่าจะเป็นวัตถุและเงินทอง

ข. ความเสื่อมของคณะฟรานซิสกันและคณะโดมินิกัน

ตัวละครนักบุญทอมัส อไควนัสและนักบุญโบนาวเวนตูราเสนอบทวิพากษ์วิจารณ์ความเสื่อมของคณะฟรานซิสกันและโดมินิกัน การปฏิรูปชีวิตนักบวชและ การปฏิรูปชีวิตทางศาสนาครั้งสำคัญเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งในต้นศตวรรษที่ 13 โดยมีผู้นำสำคัญคือนักบุญโดมินิกและนักบุญฟรานซิสแห่งอัซซีซี ซึ่งได้ก่อตั้งคณะใหม่ที่มีลักษณะคล้ายกัน นักบุญฟรานซิสเป็นสัญลักษณ์แห่งความยากจน ความบริสุทธิ์และความเรียบง่าย อุคมคติคือการดำเนินชีวิตตามพระวรสารโดยการออกไปเทศนาและให้ผู้คนกลับใจ และใช้โทษบาป คณะฟรานซิสกันถือคำปฏิญาณสามข้อคือความนบนอบ ความยากจนและความบริสุทธิ์นักบุญโดมินิกเป็นผู้เริ่มต่อสู้คำสอนที่ผิดและเริ่มก่อตั้งสถาบันการศึกษาสำหรับเด็กและสถาบันฝึกนักเทศน์ขึ้นทางตอนใต้ของฝรั่งเศส สมาชิกหลายคนได้รับการศึกษาระดับสูงเพื่อต่อสู้กับคำสอนที่ผิด นักบุญทอมัส อไควนัสคือสมาชิกผู้มีชื่อเสียงที่สุดของคณะนี้¹⁷

นักบวชคณะโดมินิกันและฟรานซิสกันเริ่มต้นจากการสร้างสำนักศึกษาขึ้นมาเพื่อจุดหมายภายในคณะของตนและต่างแข่งขันกันเ็นทางวิชาการ ซึ่งต่างก็มีนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงจากสองคณะนี้คือ นักบุญทอมัสจากคณะโดมินิกันและนักบุญโบนาวเวนตูรา จากคณะฟรานซิสกัน จากเหตุผลที่กล่าวไปแล้วข้างต้นผู้ประพันธ์จึงสร้างให้ตัวละครนักบุญทอมัสนักบวชคณะโดมินิกันกล่าวสรรเสริญนักบุญฟรานซิส และให้ตัวละครนักบุญโบนาวเวนตูรานักบวชคณะฟรานซิสกันกล่าว

¹⁷สรุปความจาก เรื่องเดียวกัน, หน้า 63-64.

สรรเสริญนักบุญโดมินิก เขาอาจมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นระหว่างนักบวชทั้งสองคณะซึ่งในอดีตก็เป็นคู่แข่งกันมาโดยตลอดและสร้างตัวละครนักบุญทอมัสกล่าวคำหิติดีความโลกของนักบวชคณะโดมินิกันซึ่งเป็นสาเหตุของความเสื่อมของคณะโดมินิกัน ส่วนนักบุญโบนาวเวนตูราก็ได้กล่าวต่อนักบวชในคณะฟรานซิสกันถึงสาเหตุของความเสื่อม

ศตวรรษที่ 13 นักบวชคณะฟรานซิสกันและโดมินิกันได้เดินทางเข้ามายังเมืองฟลอเรนซ์ปลายศตวรรษที่ 13 คณะฟรานซิสกันก็ได้มีโบสถ์ที่ใหญ่มากตั้งอยู่ในทางทิศตะวันออกของเมืองคือ โบสถ์ซานตา โครเซ (Santa Croce) ส่วนคณะโดมินิกันก็มีโบสถ์ที่มีขนาดใหญ่เช่นกันและตั้งอยู่ที่ทิศตะวันตกของเมืองคือโบสถ์ซานตา มาริอา โนวেলা (Santa Maria Novella) ความเกี่ยวเนื่องระหว่างผู้ประพันธ์และโบสถ์ทั้งสองแห่งนั้นได้เริ่มต้นขึ้นภายหลังจากการเสียชีวิตของเบอาตรีเซ เขากล่าวว่าเขาได้ปลอมโยนตัวเองโดยการไปที่สำนักสงฆ์ทั้งสองแห่งและร่วมรับฟังการถกเถียงปัญหาปรัชญาจากนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น เขาจึงมีโอกาสดำสัผัสบรรยากาศชีวิตชีวิตในอารามและความรู้ด้านเทววิทยา

ตัวละครนักบุญทอมัสได้กล่าวสรรเสริญชีวิตและผลงานของนักบุญฟรานซิส

But, not to continue too obscurely,

Francis and Poverty are these two lovers

Of whom I have been talking all this while.

Paradiso 11. 73-75.

ข้อความดังกล่าวเป็นการสรรเสริญนักบุญฟรานซิสที่ได้ปฏิญาณตนให้แก่ความยากจน ซึ่งท่านเชื่อมั่นว่าจะเป็นหนทางที่ทำให้หลุดพ้นจากอำนาจทางโลกได้และเป็นการดำเนินชีวิตตามแบบอย่างของพระเยซู และวิพากษ์วิจารณ์ถึงสาเหตุของความเสื่อมของคณะโดมินิกัน

But his flock has become so greedy

Of new fodder, that it cannot be

But that it wanders into some rough pastures;

And the further off from him his sheep go,

In their vagabond ways, the more empty they are

Of milk when they get back to their fold.

Paradiso 11. 124-129.

สาเหตุของความเสื่อมของคณะโดมินิกันคือ ความโลภในทางโลกไม่ว่าจะเป็น ทรัพย์สินเงินทอง และฐานันดรซึ่งขัดกับหลักคำสอนของนักบุญโดมินิก

จะพบว่ามีบทกล่าวสรรเสริญความศรัทธาที่มั่นคงแน่วแน่ของนักบุญโดมินิก

When the marriage ceremony had taken place,
 At the font, **between him and the faith,**
 With its mutual endowment of benefits,

Paradiso 12. 61-63.

การปฏิญาณตนของนักบุญโดมินิกต่อศรัทธาในพระเจ้าซึ่งเป็นหลักสำคัญที่นักบวชใน
 คณะต้องยึดมั่นเพื่อต่อสู้กับคำสอนที่ผิด ความศรัทธาในพระเจ้าผู้เป็นเจ้าอย่างจริงจังนั้นช่วยให้
 คริสต์ศาสนารอดพ้นจากความคิดนอกกรีตทั้งหลาย และมีบทวิพากษ์ความประพฤตินักบวชใน
 คณะฟรานซิสกัน

**But the track left by what is now the highest part
 Of the wheel of the chariot, has been abandoned.**

And there is only mould where there was crust .
 His household, which proceeded straight ahead
 With their feet in his footprints, has turned round
 So that the heel strikes where the toe once was.

Paradiso 12 . 112-117.

สาเหตุแห่งความเสื่อมของนักบวชในคณะฟรานซิสกันคือ การละทิ้งคำสั่งสอนของนัก
 บุญฟรานซิส ซึ่งได้ปฏิญาณตนให้กับ ความยากจน ความนบนอบ และความบริสุทธิ์ โดยการ
 กระทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามผลก็คือความเสื่อมของคณะฟรานซิสกัน

อาจกล่าวได้ว่าการปฏิรูปศาสนาของนักบุญโดมินิกและนักบุญฟรานซิส ก็ไม่สามารถเอา
 ชนะอำนาจทางโลกและวัตถุได้ สาเหตุก็เพราะว่านักบวชในคณะไม่สามารถเอาชนะความโลภ
 และหย่อนยานในพระบัญญัติ ความเสื่อมจึงเพิ่มมากขึ้นตามกาลเวลาจนถึง ปลายศตวรรษที่ 14
 พระสันตะปาปาก็มาจากตระกูลที่ปกครองหัวเมืองต่างๆ สุดแต่ว่าใครจะมีอำนาจมากกว่าและ
 สามารถเข้าสู่อำนาจในศาสนจักรซึ่งเข้ามาปกครองทั้งทางโลกและทางธรรมในเวลาเดียวกัน รวม
 ไปถึงตำแหน่งสำคัญทางศาสนาซึ่งได้แก่พระสงฆ์ และผู้ดูแลวัดวาอารามและผลประโยชน์ต่างๆ
 ของศาสนจักร ซึ่งก็พากันร่ำรวยขึ้นอย่างมากเพราะตำแหน่งใหญ่ๆ เหล่านี้มาจากตระกูลต่างๆ
 ซึ่งขาดทั้งคุณวุฒิและจริยธรรมจึงทำได้เพียงรักษาผลประโยชน์ทางโลกเสียมากกว่า ส่วนบรรดา
 นักบวชก็มาถึงจุดเสื่อมเช่นเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าบทวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความเสื่อมของนัก
 บวชคณะต่างๆ นั้นมิใช่ว่าเขามีทัศนคติในทางลบต่อศาสนจักร แต่สิ่งที่เขาพูดเป็นความจริงแห่งยุค
 สมัย และยังเป็นการพยากรณ์สถานการณ์ของศาสนจักรได้อย่างถูกต้องในทุกๆ ประเด็น ไม่ว่าจะ
 เป็น ความฝักใฝ่ในทางโลกของนักบวชและการเข้ารับตำแหน่งสงฆ์ที่ทุจริต

3.2.4 การเป็นศูนย์กลางการค้าและอุตสาหกรรม

การที่เมืองฟลอเรนซ์เป็นศูนย์กลางการค้าและอุตสาหกรรมเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวเมืองกลายเป็นพวกวัตถุนิยมและบริโภคนิยม พระเรมีจิโอ เดอ จีโรลามิ (Remigio de Girolami) เทคนัที่โบสถ์ซานตา มารีอา โนเวลล่าว่าเมืองฟลอเรนซ์ได้รับพร 7 ประการซึ่งได้แก่ ความมั่งคั่งร่ำรวย ชาวเมืองมากมาย ระบบเงินตราเป็นที่ยอมรับ วิถีชีวิตมีอารยธรรม เป็นผู้นำอุตสาหกรรมการทอผ้า มีอาวุธยุทธโศปกรณ์และอาคารบ้านเรือนงดงาม แต่ในทัศนะของผู้ประพันธ์การเป็นศูนย์กลางการค้าและอุตสาหกรรมกลับทำให้วิถีชีวิตของชาวเมืองไร้อารยธรรม เมืองฟลอเรนซ์เป็นศูนย์กลางการผลิตเสื้อผ้าขนานาชนิด ความหลงใหลคลั่งไคล้การแต่งกายด้วยเสื้อผ้า หูหรราราคาแพงจึงเป็นลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งซึ่งปรากฏในเมืองโดยเฉพาะสตรี พวกเขาต้องการผ้าไหม ผ้าไหมยกดอกเงินและทองและเสื้อผ้าที่ทำจากขนสัตว์ เข็มขัดประดับประดาตกแต่งด้วยพลอยที่มีค่า ความคลั่งไคล้เครื่องเพชรพลอยได้แพร่หลายในกลุ่ม เศรษฐีทั้งชายและหญิง กำไลข้อมือ แหวนและมงกุฎ กำลังอยู่ในความนิยมของพวกเขา

การวิพากษ์วิจารณ์สภาพความเสื่อมทรามในเมืองโดยการเปรียบเทียบระหว่างอดีตที่บริสุทธิ์กับปัจจุบันที่เสื่อมลง โดยนำข้อมูลของอดีตมาจากบันทึกของริกอร์ดาโน มาลิสปีนิ (Ricordano Malispini) ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงปลายศตวรรษที่ 12 เมืองฟลอเรนซ์มีประชากรไม่มากอาศัยอยู่บริเวณกำแพงเมืองที่ชาวโรมันสร้าง ทุกคนอยู่อย่างสันติ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงตามอัธยาศัย

Florence within the ancient circle

From which tierce and nones are still rung.

Lived in peace, soberly, decently.

Paradiso 15. 97-99.

ข้อความดังกล่าวคือการโหยหาอดีตของเมืองฟลอเรนซ์ในศตวรรษที่ 12 ซึ่งมีจำนวนประชากรเพียง 18,000 คนซึ่งมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่หรูหราฟุ่มเฟือยและมีความสมานฉันท์ ดังนั้นสภาพของเมืองร่วมสมัยกับผู้ประพันธ์คือเมืองที่ดับคั้งไปด้วยผู้คนที่นิยมวัตถุและแก่งแย่งแข่งขันในทางการเมืองและเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่ามีกรณีการแต่งกายที่ไม่สุภาพของสตรีชาวฟลอเรนซ์

In which the impudent women of Florence

Will be preached against from the pulpit because

They go about showing their breasts to the nipples.

Purgatorio 23. 100-103.

ข้อความดังกล่าวเป็น เหตุการณ์ที่พระคาร์ดินัลลาติโน ประกาศห้ามสตรีชาวฟลอเรนซ์ แต่งกายไม่สุภาพและท่านยังได้เทศน์ที่โบสถ์ดำเนินสตรีเหล่านั้นด้วย สิ่งที่พระคาร์ดินัลดำเนินนั้นมีเพียงเท่านั้น แต่ข้อความที่เพิ่มเข้ามาว่าพวกสตรีเหล่านั้นอยากจะอวดหน้าอกเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของเขาที่แสดงความขุ่นเคืองใจที่มีต่อการแต่งกายไม่มีมิดชิดของสตรีในเมืองฟลอเรนซ์

ความหรรษาฟุ้งเฟ้อที่ระบาคในกลุ่มสตรีและบุรุษในเมืองถูกนำมาวิพากษ์วิจารณ์เช่นกัน

There was no golden chains or coronets,

Embroidered gowns nor bands about the middle

Which were more to look at than the person herself. (...)

I have seen Bellincion Berti go dressed

In leather and bone, and his wife come away

From the mirror without having painted her face;

Paradiso 15. 100-103..., 112-114.

เป็นการวิจารณ์ความคลั่งไคล้เพชรนิลจินดา เครื่องประดับตกแต่งเช่น สร้อยคอ กำไล ซึ่งบรรดาสตรีในเมืองหลงคิดว่าเป็นสิ่งที่ทำให้พวกเธอมีเสน่ห์ สวยขึ้นและน่ามอง แต่ความจริงคนที่หันไปมองนั้นต่างพากันมองแต่วัตถุที่พวกเธอสวมใส่มากกว่าร่างกายของผู้สวมใส่และวิจารณ์การแต่งที่ฟุ้งเฟ้อของคอนร่วมสมัยโดยเปรียบเทียบกับอดีตซึ่งบุคคลสำคัญของเมืองได้แต่งกายด้วยเสื้อผ้าและเครื่องประดับที่ทำจากหัตถกรรม เพราะแต่งกายด้วยเข็มขัดหนังธรรมดาที่มีกระดุมทำจากกระดูกสัตว์ ไม่มีใครแต่งกายด้วยแพรพรรณราคาแพง อัญมณีและพอกหน้าด้วยแป้งอย่างกับคนในสมัยปัจจุบัน เราอาจกล่าวได้ว่าผู้ประพันธ์ไม่เห็นว่ามีวิถีชีวิตของชาวฟลอเรนซ์มีอารยธรรมอย่างที่พระเรมมีจีโอกล่าวยกย่อง เนื่องจากการเป็นศูนย์กลางการค้าและอุตสาหกรรมนำไปสู่การเป็นพวกวัตถุนิยมและบริโภคนิยม

จากการศึกษาพบว่าการค้าขายและสงครามกลางเมืองเป็นสาเหตุที่ทำให้สถาบันครอบครัวล่มสลาย นับตั้งแต่สมัยโรมันครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งที่อยู่ในฐานะที่สูงส่ง บิดาจะเป็นผู้นำครอบครัวที่รับผิดชอบต่อสมาชิกทุกคนในครอบครัวให้อยู่ดีมีสุข เมื่อสตรีได้แต่งงานเข้าไปอยู่ในบ้านของสามีแล้ว มารดาจะเป็นบุคคลที่เชื่อมสายใยความรักและความอบอุ่นในครอบครัว เป็นผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตร ธิดาอย่างดีและช่วยสามีดำรงชีวิต แต่เนื่องจากความขัดแย้งของฝ่ายเกวลฟีและกิเบลลีนจนเกิดเป็นสงครามกลางเมืองผู้คนอพยพหนีตายออกจากเมือง เกิดสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด สายสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่เคยเหนียวแน่นจึงขาดลง นอกจากนั้นแล้ว ชายชาวฟลอเรนซ์ก็จากภรรยาไปเป็นพ่อค้าที่ฝรั่งเศส

O fortunate! Every woman are sure

Of where she was to be buried, and none was yet

Abandoned in her bed because of France.

One would keep watch beside the cradle

And, rocking it, would use that way of speech

Which gives pleasure first to fathers and mothers;

Paradiso 15. 118-123.

จากข้อความดังกล่าวสงครามกลางเมืองระหว่างฝ่ายเกวลฟ์และกิเบลลินเป็นปัจจัยสำคัญของความล่มสลายของสถาบันครอบครัว รวมทั้งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการค้าขายในต่างแดนเป็นสาเหตุให้ผู้นำครอบครัวต้องเดินทางรอนแรมออกจากเมืองและไม่มีโอกาสได้ดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว ภาพความอบอุ่นในครอบครัวถูกทำลายลงเหลือเพียงภาพความแตกแยก แตกต่างของฝ่ายเกวลฟ์และฝ่ายกิเบลลิน การหนีกระเจิดกระเจิงออกจากเมืองเมื่อฝ่ายของตนต้องพ่ายแพ้สงคราม

เราอาจกล่าวได้ว่าความมั่งคั่งร่ำรวย ประชากรที่ล้นหลาม ระบบเงินตราที่เป็นมาตรฐานทั่วยุโรป และอุตสาหกรรมการทอผ้าซึ่งเป็นพรที่พระเจ้าเมธีโอกล่าวถึง มิได้ส่งเสริมให้วิถีชีวิตของชาวเมืองฟลอเรนซ์สูงส่งและเป็นอารยชน ในทางตรงกันข้ามกลับเป็นสาเหตุที่เปลี่ยนให้วิถีชีวิตที่เรียบง่ายสงบสุขกลายเป็นชีวิตที่ฉาบฉวยและไร้แก่นสาร เพราะทุกคนใช้เงินตราและวัตถุเป็นมาตรวัดคุณค่าของชีวิต ถึงแม้ผู้ประพันธ์มิได้เจาะจงให้ใครต้องตกนรกเพราะ แต่งกายหล่อเหลม แต่งกายอวดร่ำอวดรวยแต่ความนิยมในด้านวัตถุเป็นที่มาของความไม่รู้จักประมาณ ความมั่งมากในกามราคะ และความตะกละตะกลามซึ่งเป็นบาปและกิเลสที่ผิดหลักคำสอนในคริสต์ศาสนา

จากการศึกษาบทวิพากษ์วิจารณ์สถาบันศาสนาจะพบว่า สถาบันศาสนาเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความขัดแย้งระหว่างฝ่ายเกวลฟ์และฝ่ายกิเบลลิน สาเหตุเป็นเพราะสถาบันศาสนาไม่ต้องการเห็นกษัตริย์จากราชวงศ์โฮเฮนสไตเฟินมีอำนาจเหนือคาบสมุทรอิตาลี ดังนั้นจึงเป็นเหตุจูงใจให้สถาบันศาสนาชักจูงกษัตริย์จากราชวงศ์คาเปเทียนเข้ามาพัวพันเหตุการณ์ทางการเมืองทั้งที่เมืองฟลอเรนซ์ จีชีลี และเนเปิลส์ จึงอาจกล่าวได้ว่าความไม่สงบ ความแตกแยกที่แผ่กว้างทั่วคาบสมุทรอิตาลีเป็นเพราะอิตาลีมีรัฐสันตะปาปาอยู่กึ่งกลางระหว่างแคว้นที่สแกนดิเนเวียกับคาบสมุทรตอนล่าง และน่าจะเป็นเหตุผลเดียวกันที่ทำให้อิตาลีรวมประเทศได้ช้ากว่าประเทศอื่นในยุโรป ส่วนการศึกษาบทวิพากษ์สังคมพบว่าวิถีชีวิตของประชาชนตกต่ำในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านศีลธรรม จรรยาและค่านิยม และสถาบันศาสนาก็มิได้เป็นหลักให้แก่สังคมเพราะประพฤติตนกลมกลืนไปกับกระแสวัตถุนิยมเช่นเดียวกับสามัญชน